Ronahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî | Jimar :1340 | 7-Çile-2026 | www.ronahi.net/ku/

Navnîşan
www.ronahi.net/ku/
rojnameyaronahi
@ronahikurdi55
nameronahi@gmail.com
Rojnameya Ronahî
+963 984 370 218

Bi tabloyên xwe isbat kir wênesazî zimaneke ku dikare sînoran derbas bike

Hêvî Keleş/ Qamişlo

Wênesaza ciwan Şehed Şakir di 20 saliya xwe de, wekî yek ji wênesazên jêhatî derdikeve pêş, wê bi rêya tabloyên xwe karibû pirsgirêkên mirovan û hestên hundirîn nîşan bide û îspat kir ku huner zimaneke ku dikare sînoran derbas bike.

Wênesaza Kurd Şehed Şakir tecrubeyek hunerî pêşkêş dike ku ji hunerê derdikeve da ku li ser pirsgirêkên civak û mirovahiyê bisekine. Nêzîkî şeş salan e, wê di xêzkirinê de cihek dîtiye ku raman û pirsên xwe yên hundirîn îfade bike û rêyek dîtbarî jî heye ku hestên xwe yên li hember civak û mirovahiyê wergerîne. Xêzkirin ji bo wê ne hobiyek bû, lê belê zimanekî hunerî bû ku bi riya wê ew vedibêje ka çi peyv nikarin îfade bikin.

Destpêka derbasbûna nava hunerê

Têkiliya Şehed Şakir bi xêzkirinê re di zarokatiya wê de dest pê kir, dema ku wê di kaxez û rengan de cihek taybetî dît ku bi riya wê hest û ramanên xwe îfade bike. Xêzkirin ji bo wê ne tenê hobiyek demkî bû, lê belê hewesek bû ku di qonaxên cûda yên jiyana wê de bi wê re bû û di dawiyê de veguherî projeyek hunerî ku ew bi berdewamî hewl dide ku pêş bixe û baştir bike. Gava ku ew ket temenê ciwaniya xwe de, taybetmendiyên şêwaza wê ya hunerî dest pê kirin ku zelaltir bibin, ji hêla evîna ceribandinê ve.

Şêwazeke hunerî ku hestên mirovan nîşan dide

Ew bi taybetî li ser rûyên mirovan û hûrguliyên wan ên piçûk disekine. Bi nihêrînên çavan û îfadeyên rû, ew hewl dide ku hestên kûr ên wekî xemgînî, hêvî, bêdengî û hêza hundurîn vebêje. Jin di karên wê de jî wekî sembolên berxwedan û serhildanê û wekî neynikên rastiya civakî ya ku ew pê re rû bi rû dimînin, bi awayekî berbiçav cih digirin. Şehed Şakir bawer dike ku huner peyamek mirovî ye û amûrek ji bo derbirîna pirsgirêkên civakî ye. Ew gelek ramanên xwe ji derdora xwe ya rojane û ji tecrube û têkoşînên mirovan digire, wan bi zimanek dîtbarî ya hêsan lê bi bandor li ser kaxezê vedibêje. Bi rêya tabloyên xwe, ew hewl dide ku di temaşevanan de pirsan derxe holê û wan teşwîq bike ku rastiyê ji perspektîfek cûda bifikirin. Ew li ser wênesaziyê wisa dibêje; "Wênesazî ne tenê rengên li ser kaxezan ye, ew dengê min ê rastîn e ji bo îfadekirina hestên min û her tiştê ku ez nikarim bi gotinan bibêjim. Di her tabloyekê de, ez hewl didim ku beşek ji xwe bihêlim û rastiyek ku em tê de dijîn an xewnek ku em pê ve girêdayî ne nîşan bidim."

Zehmetî û berdewamî

Wekî gelek wênesazên ciwan, Şehed Şakir bi gelek zehmetiyan re rû bi rû ma, ya herî berbiçav piştgiriya darayî ya sînorkirî û derfetên kêm ji bo pêşkêkirina hunera xwe. Lêbelê, van zehmetiyan xewsteka wê asteng nekirin, berevajî vê, wan biryardariya wê ya berdewamiyê xurt kir. Ew xwe dispêre çavkaniyên xwe û medyaya civakî bikar anî da ku karê xwe nîşan bide, ev yek rê da wê ku bigihîje temaşevanek berfirehtir û bi hezkiriyên hunerê re têkilî deyne.
Rêwîtiya Şehedê bi pêşangehên hunerî re salek berê dest pê

kir dema ku wê serlêdana beşdarbûna pêşangeheke hunerên bedew kir, lê wê demê tabloya wê hat redkirin. Tevî dilşikestinê jî, ew nesekinî, lê belê ev redkirin bû sedem ku berdewam bike û pêş bikeve. Îsal, ew bi tecrubeyek gihîştîtir vegeriya, da ku pejirandinê bi dest bixe û bi fermî beşdarî pêşangehê bibe, ku ev yekem hebûna wê ya rastîn di qada hunerên bedew de bû.

Xeyalên pêşerojê

Şehed Şakir xeyal dike ku pêşangeha xwe ya hunerî li dar bixe û beşdarî pêşangehên herêmî û navneteweyî bibe, ji bilî pêşxistina jêhatîyên xwe yên akademîk û hunerî. Ew bawer dike ku fêrbûn û ceribandina berdewam tenê rêya pêşxistina wênesazekî ye û tekez dike ku temen ne astengiyek ji bo afirîneriyê ye, lê belê alîkariyeke ji bo nûjenî û nûbûnê ye.

FERHENGA BIWÊJAN

Mirîşkê çav da qazê ket hêka xwe şkand:
- Bi heman wateyê.

Qaz bi meşa werdekê çû, ket **qorika wê ji hev derket:**
- Bi heman wateyê.

Qaz bi meşa ordekê çû, ket sêvoka wê ji hev derket:
- Bi heman wateyê.

LI SER XWEKÊMKIRINÊ

Çavê hina li deriyan çavê hina li beriyan:
- Encama her duyan jî yek e; her du jî xwe piçûk dikin; her du jî weke hev in.

Çû ber lingê wî:
- Xwe kêm kir; xwe piçûk xist.

Destê xwe li ber vekir:
- Xwe muhtacê wî kir; pêwîstiya xwe jê xwest.

Devê xwe li ber xwar kir:
- Xwe muhtacê wî kir; lava jê kir; ji bo ku alîkariyê pê re bike rica jê kir.

Devnermiyan dike:
- Xwe muhtacê wî dike.

Li ber geriya:
- Lava jê kir; hêvî, tika jê kirin.

Li destê wî dinêre:
- Xwe muhtacê wî dike; tiştan jê dixwaze.

Xwe xist bin çengê wî:
- Devnermî jê re kirin; melaqî jê re kirin; ket xizmeta wî; durûtî kir; xwe pê da şîrînkirin.

Xwe avêt lingê wî:
- Bi heman watey.

Xwe di qula derziyê re derbas dike:
- Xwe kêm dike; xwe rezîl dike; stûyê xwe xwar dike.

Ji Pirtûka Ferhenga Biwêjan Ya Diyar Bohtî

Bi kamîreya Hemza Sêvo

'Manîfestoya Civaka Demokratîk û nameya Rêbertî, perspektîfên demê ne'

Jinên Ciwan bi pêvajoya Aştî û Ciwaka Demokratîk re xebat û rêxistinbûyîna xwe li gor erk û berpirsyartiya ku Rêber Abdullah Ocalan daye ser milê wan, nû kirin. Bi vê yekê re Jinên Ciwan tekez kirin ku wê navenda xebat û tevgerînên wan ji bo misogerkirina azadiya fîzîkî ya Rêber Apo be.**R-2**

Peyama Rêber Apo rêya çareseriya demokratîk ji bo Sûriyê ye

Di 30'ê Berfanbara 2025'an de Rêber Apo ji bo sala nû peyamek şand û wiha got: "Em dikevin saleke nû de. Em neçar in ku bînin bîra xwe; seranserî sedsala ku me derbas kir, êrişên emperyalîst û nijadperest di nav hev de pêş ketin û Rojhilata Navîn xistin nav şer û pevçûnên dijwar de...**R-4**

Ronahî
Şopdara Rastiyê ye
Rojnameya siyasî, civakî û çandî | Jimar : 1340 | 7-Çile-2026 | www.ronahi.net/ku/ | Nirx: 500 L.S

Sazûmankar û pêşengê Şoreşa Rojava ; Şehîd Xebat Dêrik

Fermandarê Kurd Xebat Dêrik piştî salên demdirêj ji têkoşîna azadiya Kurdistanê, sala 2011'an di asta pêşengiyê de cihê xwe di nava kar û xebatên Şoreşa Rojava de girt û bû fermandar û sazûmankarê Yekîneyên Parastina Gel-YPG'ê...**R-10**

Peyvsazî di rêzimana Kurmancî de

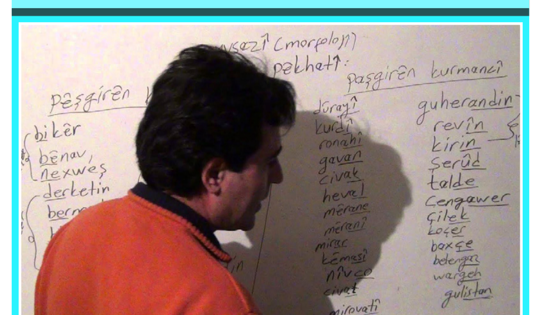

Peyvsazî şaxekî rêzimanî ye, ji du peyvên xwedî wateyeke serbixwe pêktê, peyv tê wateya gotin anjî bêje ku ew hêmana zimên ya herî biçûkî watedar e. Herwiha nav, daçek, lêker, hoker, rengdêr û hwd... sazûman dike da ku peyveke nû di ziman de biafirîne.**R-9**

'LI ÎRANÊ SERHILDANA JI BO MAF Û AZADIYÊ DIDOME'

Rojnamevan Kakşar Oremar diyar kir ku xwepêşandanên dawî li Îranê ku ji ber kirîza aborî û bêmafiyê ji Tehranê dest pê kir û li tevahî Îranê belav bû, bingeha hêz û cesratê ji Serhildana Jin, Jiyan, Azadî girt. Civak di bin zexteke giran de dijî û piraniya gelên Îranê nema sîstema îslamî ya meleyan dixwazin, rêjîm ber bi teqîneke mezin ve diçe û di vê qonaxê de pêwîst e Kurdên Rojhilatê Kurdistanê jî mîna Kurdên Rojavayê Kurdistanê bibin pêşengên demokrasî, wekhevî û nirxên mirovahiyê.**R-3**

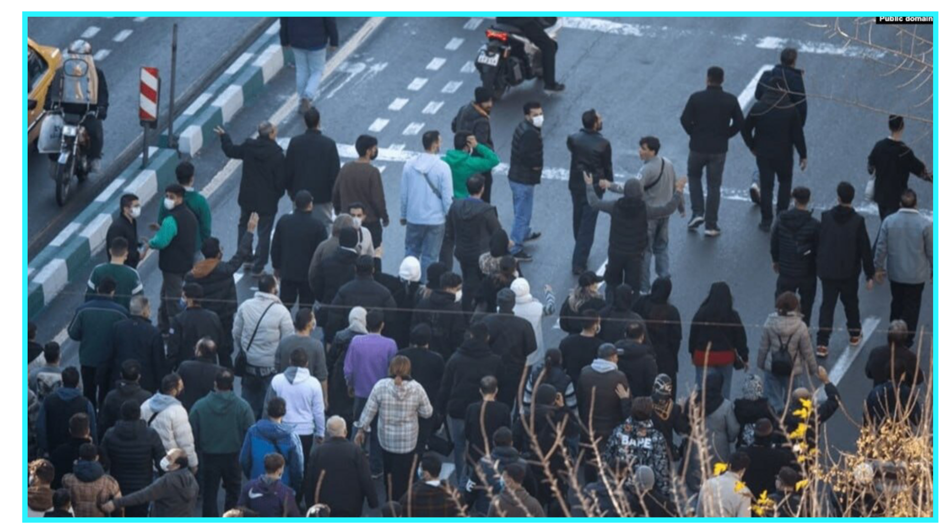

Yemen; Ji dagirkeriyê, ber bi yekîtiyê û heya parçebûnê ve

Yemen ji sedsala 19'an ve bûye şahidê parçebûn û tevlîheviyê. Ew di sedsala 21'ê di çarçoveya nexşerêya Rojhilata Navîn ya hemdem de ji ber pilan û berjewendiyan dibe sê parçe.**R-6**

Kuştibûn û cenazeyê wê avêtbûn çemê Firatê — Nehîr Pale R-2

Divê, gotin were gotin.. — Farûk Sakik R-4
Divê ji keraseta şer dûr bê sekinandin... — Zekî Bedran R-4
Îran: Serhildana Hevpar û Jiyana Hevpar — Erdogan Altan R-5

Piştî Rûsiya û Îranê dora Tirkiyê ye! — Dilyar Cizîrî R-6

Di civakê de pirsgirêka malbatê — Ehmed Hesen R-7

Jinên Ciwan: Manîfestoya Civaka Demokratîk û nameya Rêbertî, perspektîfên demê ne

Jinên Ciwan bi pêvajoya Aştî û Ciwaka Demokratîk re xebat û rêxistinbûyîna xwe li gor erk û berpirsyartiya ku Rêber Abdullah Ocalan daye ser milê wan, nû kirin. Bi vê yekê re Jinên Ciwan tekez kirin ku wê navenda xebat û tevgerînên wan ji bo misogerkirina azadiya fîzîkî ya Rêber Apo be.

Esma Mistefa/Qamişlo

Rêxistinbûyîna jin û vegera jinê ya li cewherê xwe di sedsala 21'emîn de bi felsefe û bîrdozya azadiyê ya Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan re pêş ket û wetedar bû. Di Bakur û Rojhilatê Sûriyê de bi avabûna rêxistin, tevger û saziyên jin re jinan xwe bi her awayî di nava lêgerîna heqîqet û guhertina hişmendiya hezar salan de dît û têkoşîn kir. Yekîtiya Jinên Ciwan jî perçeya herî girîng di rêxistinkirina ciwanan de rol lîst û vê yekê zêdetirî deh sala ye dike. Bi pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk re Rêber Apo ji bo xebatê ciwan û jinên ciwan bi taybet re name û perspektîvên demê şand. Ev name her wiha manîfestoya Aştî û Civaka Demokratîk ji bo vê kategoriyê bû rêya xwenûkirin, xweperwerdekirin û perspektîvên demê. Jinên Ciwan di van deman bi taybet de xwendina Rêber Apo û li gor pêvajoyê xwerêxistinkirin û avakirina komînan xebatên xwe wetedarkir dikin. Her wiha ji bo misogerkirina azadiya fîzîkî ya Rêbertî xebat dikin.

Têkildarî van xalan û bi taybet girêdanbûna jin û Rêbertî, berdevka Yekîtiya Jinên Ciwan Bêrîtan Roj û berdefka Jinên Ciwan ya Hesekê Şam El-Zên ji Rojnameya me re axivîn.

'Banga dîrokî, Manîfestoya Civaka Demokratîk û nameya Rêbertî; Perspektîfên demê ne'

Bêrîtan di destpêka axaftina xwe de bal kişand ser girîngiya rêxistinbûna jin di vê pêvajoyê de û wiha nirxand: "Di sala 2025'an de gelek guhertin û veguhertinên giran hatin çêkirin. Ev guhertin him di asta cîhanê de û him jî di asta Kurdistanê bi taybet de hatin dîtin. Ji van guhertinan gava dîrokî ya ku Rêber Apo avêtiye bû. Ev yek muhra guhertina dengeyan li tevahî cîhanê xist. Bi taybet ji bo doza Kurd gav û huhertinên dîrokî rûdan, bê guman ev jî di encama têkoşîn û berxwedana bi dehê salan de hate kirin. Helbet vê yekê bandora xwe li ser hemû Kurdistanê kir. Bi banga Aştî û Civaka Demokratîk re ne tenê Tirkiyê lê belê cîhan hemû lerizî.

Bi derketina manîfestoya serdemî ya Aştî û Civaka Demokratîk re, guhertin û bandoreke kur li hemû xebatan kir, ev guhertin ber bi pêvajoya aştiya mayînde ve bûn. Ji bo xebatê Tevgera Ciwanan û Yekîtiya Jinên Ciwan li Bakur û Rojhilatê Sûriyê û hemû ciwanên Kurdistanê yên welatparêz, banga Rêber Apo, parêznameya Civaka Demokratîk û nameya ku ji ciwanan re rêkiriye, bûn perspektîfên dema nû. Jinên Ciwan jî li Bakur û Rojhilatê Sûriyê xwe bi van perensîban re kir yek û xwebatên xwe yên rêxistinbûyîn û perwerdehiyê li gor vê pêvajoyê aktîv kir."

'Divê em girêdanbûyîna jin bi Rêbertî re baş fem bikin û bixwînin'

Bêrîtan di dirêjahiya axaftina xwe de ev bilêv kir: "Me bi felsefeya Rêber Apo re jiyan û xebatê xwe birêxistin kir, her tim em li ser van pîvanan têkoşîna ber bi guhertina zihniyeta pênc hezar sal û têkoşîna li hemner polîtîkayên dijmin, kar meşandiye. Bi taybet bi rêkirina nameyên Rêber Apo re, asoyên nû yên tevgerandin û nêzîkbûna ji pêvajoyê re vebû. Em

Bêrîtan Roj

Şam El- Zên

têgihştin ku ji bo em hîn zêdetir ji pêvajoya heyî re bibin bersiv divê em xebatê xwe hîn zêdetir û berfirehtir bikin. Rêbertî balê dikşîne ser ku ger ciwan xwe li gor pêvajoyê rêxistin nekin, wê hişk bên rexnekirin. Ji ber vê yekê jî divê em girêdanbûyîna jin bi Rêbertî re baş fem bikin û bixwînin. Rêberiya ku her ji bo rizgarkirina jinê ji fikir û qeydên nexweş yên pergalê rizgar bike, xebitiye û zanist pêşxistiye, wê demê divê em jî di vê pêvajoyê bi taybet de vê girêdanbûyîn û nêzîkbûna ji Rêbertî re xurtir û watedartir bikin. Helbet ev yek bi xwendina Rêbertî û têgihiştina wate û cewherên ku Rêber Apo dixwaze raxîne ber me re pêkan dibe. Her wiha me dît ku divê di serî de komînên ciwan û jinên ciwan bên avakirin, em ji wir dest bi rêxistinbûyîneke layiqî vê pêvajoyê û erkên ku Rêbertî dane ser milê me, bikin. Em bi perwerdekirin, nûkirin û rêxistinbûyîneke bi heybet, em ancax dikarin layiqî perspektîfên Rêber Apo derkevin."

'Rêbertî mezinbûn û bilindûna cewhera jin derxist holê'

Her wiha Şam ku jinek ciwan ji pêkhateya Ereb e bal kişand ser rabûna jin bi felsefeya Rêber Abdullah Ocalan re û wiha pê de çû: "Dibe ku me ji zû de Rêber Apo nasnekiribe û derfeta ku em ji nêz ve pê re bimînin nebû para me, lê di heybetbûn, rêxistinbûn û şoreşa ku hemû cîhan guhertiye em mêze dikin, ji me re her tişt zelal dibe. Rêber Abdullah Ocalan jina ku dihat naskirin a ku ne bê maf lê mafê wê jê hatibû standin, ji wan dest û zihniyetên desthilatdar rizgar kir. Em li jinên Bakur û Rojhilatê Sûriyê dinêrin di hemû beşên xebat û civakê de em têdighêjin ku têkoşîneke çawa ji hemû jinan tê xwestin da ku bighînin misogeriya azadiya xwe."

'Jinên Bakur û Rojhilatê Sûryê bûn dengê hemû jinan'

Şam axaftina xwe bi van gotinan bi dawî kir: "Ger em di vê pêvajoyê de xwe di felsefeya Rêber Apo de kur nekin, wê xilasiya me ji polîtîkayên pergalê yên li ser jin tune be. Ji xwe hin sîstemên dewletê û him jî pergala giştî bi hemû hewildanên xwe paşdexistina jin dike. Em bûn şahid ku çawa komkujî li ser jin di Sûriyê de hatin kirin, tu rêxistinek mirovî ne herêmî ne jî cîhanî yên ku qaşo xwe dikin parêzvanên mafê jin in, tu bertek nîşan nedan. Tenê Jinên bi xeta Rêber Apo ve girêdayî û xwe rêxistinkirine, li hember hemû cîhanê bûn dengê wan jinan."

Ji Pênûsa Jin

Kuştibûn û cenazeyê wê avêtbûn çemê Firatê

Nehîr Pale

Cenazeyê jinekê bi çemê Firatê re diherike heyanî ku gundî dibînin û derdixin. Ew cenaze yê jinekê ye, destê wê girêdayî bûn, xistibûn kîsekî û li ser dilê wê tejî kevir kiribûn. Li gundekî Dêra Zorê ew cenaze tê dîtin û vedişêrin. Heyanî niha kesek nizane ew jin ki ye, navê wê çi ye, temenê wê çende, ji kudere ye, çima hatiye kuştin û kî qatilên wê ne? Rêbazê ku pê hatiye kuştin gelekî bi êş bû. Ew kuştine û cenazeyê wê avêtine çemê Firatê.

Li ser dijîtal medya wêneyê wê hatibû belav kirin û her kesî dît ku jinek bi wî rêbazî hatiye kuştin. Ew jin jî bû qurbanê namûs û şerefa civaka zayendperest. Li Sûriyê jî jin têne kuştin û tûndî li wan tê kirin. Ne ol, ne civak, ne malbat û ne jî qanûn wê diparêz in. Ew jin di bin navê namûs û şerefê de hatiye kuştin. Di wî wêneyî de tê dîtin çiqasî bê rêz nêzî jinê bûne, pêl rûmeta wê kirine û şûna carekê sed carî ew kuştine. Kê/kî ew wêne li ser dijîtal medya dîtin, lanet li malbata wê anîn ku ew xistine wê rewşê de. Lê bele nafikirin di civaka zayendperest de dibe ku bi sedan jin têkevin rewşa wê jinê de. Barê adetan, şeref û namûsê hemû avêtine ser pişta jinê. Bi exlaq û rûmetê ve dane girêdan. Eger jin di malê de asê nemînin û li gel mêr bidin û bistînin destê xwe tavêjin rûmeta wan. Bê exlaq û bê namûs têne dîtin. Çima jin bibe namûs û şerefa mêr, malbat û civaka xwe. Mêr bi zanebûn şeref û namûs bi jinê ve daye girêdan da ku jin nikarbe tevbigere û nefes lê were çikandin. Jin heyanî dimrin tirsa kesek li ser şeref û namûsa wan baxive di dilê wan de ye. Ji malê dernakevin, xwe ji her tiştî mehrûm dikin, li hemberî bê edaletî bê deng dimîn in. Ew difikirin ku wê xwe bi vî awayî biparêzin, nizanin ew teslîm bûne û çarenûsa wan ketiye destê celadên wan.

Berpirsyartiya şeref û namûsa civakê ji jinê nayê xwestin, eger mêr girîngî dide namûs û şerefê wê demê bila berpirsyartiya wê jî rabike, jin ne mecbûrin bibin qurbanê mêran. Jinên dibin qurbanên şeref û namûsa mêran kesek xwedî li wan dernakeve, çend bost ax ku cenazeyên wan tê de veşêrin ji wan re dernakeve. Gora wan nîne, tenê ji bo heywan laşê wan nexwin wan bin ax dikin. Hurmet ji jinê re nîne, bi sedan jin mîna wê jina li Dêra Zorê hatî kuştin, têne kuştin û cenazeyên wan tavêjin çeman. Jinên Dêra Zorê jî mîna ku ew ji wê jinê baştir dijîn, bê bertek man û deng ji wan derneket. Ne fikirîn ku keçên wan jî mîna wê keçê di bin navê şeref û namûsê de werin kuştin û cenazayên wan bavêjin çemê Firatê. Dibe ku ew jî mîna civaka zayendperest bibêjin ku vê jinê bê exlaqî kiriye û hatiye kuştin. Di heqîqetê de qatilên wê jinê bê exlaqin û para xwe ji mirovahiyê negirtine.

Îlham û manîfestoya azadiyê

Xecê ŞEN

Sakîne Cansiz, Sara) Fîdan Dogan (Rojbîn) û Leyla Şeylamez (Ronahî) bi felsefeyên xwe ya di israrkirina jiyana azad , her tim rêya me ronî kirin, bûn Îlham û manîfestoya jiyana azadiyê me.

Pêşengên têkoşîna rizgariya azadiya jinan Sakîne Cansiz, Leyla Şaylemez û Fîdan Dogan 12 sal berê di 9'ê çeleyê ya 2013'yan de li navenda medeniyet û demokrasiye Parîsê hatin qetilkirin. Parîs qaşo navenda şaristanî, medeniyet û demokrasiyê ye. Lê çi ecebê ev demokrasi her tim bûne sedema kuştina jinên şoreşger û berxwedêr. Jinên wek Sakîne Cansiz gotibû "Jiyana min timî şer bû"bibûn îlhama têkoşîna hemû jinan.

Sakîne Cansiz cara yekemîn li dijî mêtîngeriya kedê serî radike û ji Dêrsimê heta Enqereyê diçe û tevlî koma yekemîn a Apoyî dibe. Di nava tevgera azadiyê de dibe jina duyemîn ku di Kongreya Tevgera Azadiyê ya di 1978an de li gundê Fîsê yê Licê ya Amedê ku hat lidarxistin de cîh digire. Sakîne Cansiz ji wê rojê heta şehadeta xwe di hemû kêliya jiyanê de li berxweda û bû sembola azadiya me. Sakîne Cansiz bi vê têkoşîn û berxwedana xwe ya bêhempa, bi felsefeya xwe ya di israrkirina jiyana azad her tim rêya me ronî kir û bû îlhama têkoşîna me. Ji ber vê yekê ku ew bû hedefa hêzên hegemonîk. Ji ber israra wê ya aştiyeke bi rûmet, azadî û wekheviyê bû ku hêzên dagirker ew qetilkirin û ev 12 salin ku me ji îlhama wê bêparhiştin. Her çi qas ev 12 sal in hevala Sakînê bi awayeke fîzîkî ne bi me re jî be, lê ew di her kêliya jiyana me de dijî û dê her tim bijî.

Herwiha yekê jî jina ciwan a ku hêza xwe ji felsefeya Rêberê Gelê Kurd Birêz Abdullah Ocalan girtibû û rêya heqîqeta ku Rêberê Gelê Kurd Birêz Abdullah Ocalan afirandibû de meşiya. Rêberê Gelê Kurd Birêz Abdullah Ocalan di Kongreya Tevgera Azadiyê ya yekemîn de ku di 1978'yan de li dar xistin, ji bo ciwanan wiha gotibû: "Me bi ciwanî destpêkir û em bi ciwanî bi ser jî bikevin". Bi ruh û ilmê vê felsefeyê bi hezaran ciwan li pey ronahiya azadiyê çûn. Leyla Şeylamez ku navê xwe ji ronahiyê felsefeyê girtiye, di rêya heqîqet û azadiyê de meşiya. Wê bi vîn ruhê xwe yê ciwanî bû dengê bi hezaran jinên ciwan. Îro ji Bakur, Rojava, Başur û heta raperîna Jin Jîyan Azadî ya Rojhilat bi hezaran jinên ciwan li ber şewqa ronahiya dîlana azadiyê digirin.

Fîdan Dogan Rojbîn jiyana xwe bi çîrokên koçberiyê tijîkirî, bi fikrên xwe yên kûr û hûr ku çîrokên surgunê hûnandî û hêza xwe ya ku ji bîranînê Mereşê girtî, veguhert hêza têkoşîna azadiya jinan û ya hemû gelê binbindest. Ew bû îfadeya herî xurt a manîfestoya azadiya jinan.

Fîdan Dogan, ji bo ku dengê berxwedan, têkoşîna jinên kurd û gelê Kurdistanî li cîhanê belav bike û hebûna wan bide kabul kirin, wê li welatê Avrupayê bi salan di qada dîplomasiyê de pêş xebata dameşandin. Wê 2011an de berpirsyariya Buroya Enformasyona Kurdistanê ya li Parîsê kiriye. Ew ji forumên civakî heta senatoyan, parlamento û heta Konseya Ewropayê dibe fîgur û sembola dîplomatîk a delegasyona Kurd. Heta roja ku hat qetilkirin jî xebatên xwe bê navber meşand. Herwiha Fîdan Dogan Rojbîn, di 2007'an de berdevkiya çalakiya greva birçîbûnê li dijî jehrîbûna Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan, bi daxwaza ku CPT heyetekê bişîne Îmraliyê ya 39 rojan pêkhatibû kir.

Em, hişmendiya hêzên hegemonîk ên kujerên kastîk ku stêrkên me kuştin, xwestin jiyana me tarî bikin şermezar dikim. Di kesayeta jinên berxwedêr ên wek Sakîne Cansiz, Sara) Fîdan Dogan (Rojbîn) û Leyla Şeylamez (Ronahî de ku bûne îlham û manifestoya jiyana me hemû nemirên rêya heqîqet û azadiyê bi hezkirin û bi rêzdarî bi bîrtînin.

Armanca girtina Maduro û rêgeşiya di navbera Washington û Caracasê de

Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê di operasyoneke leşkerî de ya berfireh li Venezuelayê, serokê Venezuelayê Nicolas Maduro û hevjîna wî Cilia Flores girtin û bi balafirê ji welêt hatin derxistin, ev yek wekî gava herî aloz di dîroka rageşiyên di navbera Washington û Caracas de tê hesibandin.

Jîn Hisên

Di 3'ê Barfanbara 2026'an de, di êrişeke ji hêla hêzên Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê di seatên dawê yên sibehê de serokê Venezuelayê Nicolas Maduro û hevjîna wî Cilia Flores hatin girtin û ew sewqî dervî welat kirin. Êrişên Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê li ser Venzuelayê roja Şemiyê 3'ê Barfanbarê, nîşan dide ku têkiliyên di navbera Washington û Caracas ya herî aloz e, piştî mehên ji rageşî û gefên siyasî û leşkerî.

Di vê çarçoveyê de serokê Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê Donlad Trump destîşan kir ku ev operasyon di çarçoveya hemleya Emerîkayê de hat kirin û Maduro wekî "Pêşengtiya xirab û terorîst" bi nav kir. Ji xwe Trump Maduro tawanbar dike bi pêşengtiya komên hişbirê û qaçaxtiya kokainê ber bi Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê. Lê Caracas ev tewan bi giştî red kir û diyar kir ku DYA dixwaze çavkaniyên betrolêyê Venezuelayê bixe bin kontrola xwe.

Berî vê êrişê, Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê rêzeêrişên deryayî û hewayî li Karîbê li dijî weke ku wesf kir girêdayî madeyên hişbirê ye, herwiha keştiyên şer û baregehên hewayî şandin herêmê, di çarçoveya operasyona bi navê "Operation Southern Spear".

Di hefteyên dawî de, Trump gefên xwe yên li dijî Maduro zêde kirin, fermana êrişên li ser avahiyên ku tê bawerkirin ji bo bazirganiya madeyên hişber têne bikar anîn, da. Herwiha qedexeyek berfireh li ser tankerên petrolê yên Venezuelayî yên ku di bin sizayên Emerîkî de ne, ferz kiriye.

Dîroka rageşiya di navbera DYA û Caracas

Têkiliyên di navbera Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê û Venzula bi dehsalan e tijî rageşî bûn, bi taybet di bin hikumê Nicolas Maduro, ku Washington ew tawanbar kiribû bi rêberiya toreke bazirganiya madeyên hişber, tepeserkirina muxalefetê û standardeke dualî di pêvajoya hilbijartinê de, herwiha xebitandina li dijî berjewendiyên Dewletên Yekbûyî li Emerîkaya Latînê, li gorî ajansa "Reuters û Associated Press", di heman demê de raporên çapemeniyê li ser nakokiya Amerîka-Venezuelayê.

Washington bi salan e ku cezayên aborî yên berfireh li ser Venezuelayê ferz kiriye, bi taybet li ser petrol û darayî, lê rêyên aloziyê berdewam bûn, Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê zexta aborî û siyasî li ser Caracasê dikir, di nav de komên ku bi hikûmeta Venezuelayê ve girêdayî ne jî xist lîsteya terorê. Bi hilbijartina Nicolas Maduro ya ji nû ve rageşiyeke nû derket hole

Di Çileya 2025'an de, Nicolas Maduro piştî hilbijartinên ku di asta navneteweyî de nakok bûn, ji bo xulekeke nû ya serokatiyê sond xwar, ku Washingtonê di nav tawanbarên nû yên gendelî û sextekariyê de rewatiya wan red kir.

Rêveberiya Trump Statuya Parastina Demkî (TPS) ji bo koçberên Venezuelî ji nû ve da destpêkirin, ev yek nakokiya siyasî ya di navbera her du welatan de hîn girantir kir. Washingtonê cezayên aborî û gumrikî yên zêdetir li ser îxracata petrola Venezuelayê ferz kir, da ku zextê li ser aboriyek ku ji hilweşîna diravî êşê dikişîne, bike.

Armanca rastîn ya operasyonê

Daxuyaniyên fermî yên Trump eşkere kirin ku petrola Venezuelayê di nava vê gavê de bû, ji ber ku wî di hevpeyvînên televîzyonî de îdia kir ku rêveberiyên berê yên Dewletên Yekbûyî dest ji mafê Dewletên Yekbûyî yên li ser petrola Venezuelayê berdane û tekezî li ser pêwîstiya vegerandina wê kir. Venezuela ji hêla rezervên petrolê ve welatê herî mezin ê cîhanê ye, ku ji 303 milyar bermîlan derbas dibe, ku nêzîkî 18% ji tevahiya rezervên petrolê yên cîhanê temsîl dike, li pêş Erebistana Siûdî, Îran û Iraqê ye.

Tevî vê giraniya mezin a petrolê, sektora enerjiyê ya Venezuelayê ji ber cezayên navneteweyî, gendeliya îdarî û hilweşîna aborî ya ku welat bi salan e dijî, ji kêmbûnek girîng a hilberînê êş dikişîne.

Daneyên ji Rêveberiya Bicîhanîna Tiryakê ya Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê (DEA) nîşan didin ku Venezuela di qaçaxçîtiya Fentanyl de roleke pir sînordar dilîze, ku di sala 2024'an de bûye sedema

48,000 mirinên ji ber zêdedozê. Li gorî lêkolîneke Bloombergê, piraniya vê jehrê li Meksîkayê bi karanîna kîmyasalên Çînî tê çêkirin, paşê bi rêya sînorê başûr bi qaçaxî derbasî Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê tê kirin.

Di derbarê kokainê de, rola Venezuelayê wekî "rêyeke transîtê ya duyemîn" mezintir e, ji ber ku mîqdarên sereke li Kolombiya û Bolîvyayê têne hilberandin û piraniya wê bi rêya Meksîkayê tê veguhastin.

Rewakirina şerê li dijî Venezuelayê bi mijara tiryakê kêmasiyek e û bêtir dişibihe hincetek stratejîk, ku armancên din jî li pişt girtina Serok Nicolas Maduro ji aliyê Trump ve hene.

Di civîneke çapemeniyê de, Trump ragihand ku Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê dê rêveberiya demkî ya Venezuelayê bigire ser xwe, bi armanca nûjenkirina binesaziya petrolê, bang li kampaniyên mezin ên petrolê yên Emerîkî kir ku veberhênanê bikin û hilberînê ji nû ve bidin destpêkirin, di gavekê de ku ji hêla çavdêran ve wekî armanca kontrolkirina rasterast a li ser dewlemendiya petrolê ya welêt tê wesifandin.

Nerazîbûnên navnetewî

Girtin û veguhestina Maduro bo DYA'yê bû sedema bertekên siyasî û dîplomatîk ên berfireh û hevalbendên Venezuelayê ew şermezar kirin ku operasyon wekî binpêkirina serweriyê nirxandin. Di heman demê de aliyên din jî ev gav wekî "pêşketinek girîng di dîmena Venezuelayê de" pêşwazî kirin.

Rûsyayê operasyon wekî "êrişa çekdarî ya Emerîkî" ya li dijî Venezuelayê bi nav kir şermezar kir û nîgeraniya xwe ya kûr ji ber zêdebûna aloziyan anî ziman.

Li Havanayê, Serokê Kubayê Miguel Díaz-Canel "êrişa neqanûnî" ya ku Dewletên Yekbûyî yên Amerîkayê li dijî Venezuelayê daye destpêkirin şermezar kir û ji civaka navneteweyî xwest ku li dijî "vê kiryara sûc" bersivek tavilê were dayîn.

Hikumeta Kubayê ragihand ku 32 welatiyên wê di êrişa hêzên Dewletên Yekbûyî yên Emerîkayê (DYA) ya li ser Venezuelayê ku bi girtina serokê wê Nicolas Maduro bi dawî bû, hatine kuştin.

Hikumeta Kubayê bi daxuyaniyekê diyar kir: "Di êrişa sûcdar a ji hêla hikumeta DYA'yê ve li dijî Komara Bolîvarî hate kirin, di dema operasyonên şer de 32 kubayî hatin kuştin."

Hikumetê daxuyand ku tevahî kuştî endamên Hêzên Çekdar ên Şoreşger û Wezareta Karên Hundir a Kubayê bûn ku li ser daxwaza hikumeta Venezuelayê erkên fermî li wir pêk dianîn.

Serokê DYA'yê Donald Trump jî ragihandibû ku di "Operasyona leşkerî ya DYA'yê ya li Caracasê de hejmareke mezin a kubayiyan hatine kuştin."

Li Kolombiyayê, Serok Gustavo Petro daxwaza civîneke awarte ya Rêxistina Dewletên Emerîkî û Neteweyên Yekbûyî kir.

Li Johannesburg, Efrîqaya Başûr daxwaza civîneke lezgîn a Konseya Ewlehiyê ya NY kir, operasyona Emerîkayê wekî yekalî û binpêkirineke eşkere ya Peymana NY, ku bikaranîna hêzê an gefxwarina hêzê li dijî dewletên serwer qedexe dike, nirxand.

Li Tehranê, Îranê "êrişa leşkerî ya Amerîkayê" ya li dijî Venezuelayê şermezar kir.

Wezareta Derve ya Îranê di daxuyaniyekê de got ku, "Êrişa leşkerî ya Emerîkayê li dijî Venezuelayê binpêkirineke eşkere ya prensîbên bingehîn ên Peymana Neteweyên Yekbûyî û rêgezên bingehîn ên hiqûqa navneteweyî ye, ku bikaranîna hêzê qedexe dikin, ev yek mînakeke eşkere ya kiryareke êrişkar e ku divê ji aliyê Neteweyên Yekbûyî û hemû welatên ku bi serweriya hiqûqê, aştî û ewlehiya navneteweyî re eleqedar in, tavilê û bi awayekî eşkere were şermezarkirin.

Delcy Rodriguez bû seroka demikî

Daîreya Dadgeha Bingehîn a Venezuelayê piştî DYA'ê Serokê Venezuelayê Nicolás Maduro girt û bir Emerîkayê civiya û biryara lezgîng girt. Dadgehê biryar da ku Cîgira Serokdewleta Venezuelaya Delcy Rodríguez bibe seroka Venezuelayê ya demkî.

Artêşa Venezuelayê jî ragihand ku piştî girtina Nicolas Maduro, piştgiriyê dide Delcy Rodriguez ku cîgira serokê dewletê bû, bibe seroka demî ya welat.

Sazûmankar û pêşengê Şoreşa Rojava ; Şehîd Xebat Dêrik

Fermandarê Kurd Xebat Dêrik piştî salên demdirêj ji têkoşîna azadiya Kurdistanê, sala 2011'an di asta pêşengiyê de cihê xwe di nava kar û xebatên Şoreşa Rojava de girt û bû fermandar û sazûmankarê Yekîneyên Parastina Gel-YPG'ê. Di 14'ê Çileya sala 2012'an li bajarê Qamişlo di encama êrişeke bêbext de, Xebat Dêrik şehîd bû. Li pey şehadeta wî, hêzên parastina ku ji hejmareke biçûk a keç û xortên Rojava pêkdihat, di nava demeke kurt de veguherî artêşa parastina gelan.

Navenda Nûçeyan

Şehîd Xebat Dêrikê di 7'ê Çileya 2012'an de bi guleya îxanetê hat hedefgirtin û rakirin nexweşxaneyeke bajarê Helebê. Lê tevî hemû hewldanan jî, di 14'ê Çileyê de, şehîd bû. Şehîd Xebat Dêrikê têkoşer, berxwedêr û pêşengekî ku di oxira azadî û serkeftina gelê xwe de, canê xwe feda kir. Herwiha şehîd Xebat yek ji pêşeng û cangoriyên ku bingehê şoreşa Rojava ava kir.

Kurtejiyana Xebat Dêrik

Xebat Dêrik di sala 1962'an de li gundê Kêsanê yê ser bi Dêrikê ve ji dayîkbûye. Herwiha Xebat Dêrik Ji ber rewşa zehmet a malbatê, xwendina xwe ya qonaxa seretayî bi dawî nekir. Piştre ji bo kar berê xwe dide bajarê Dêrikê û ji zarokatiya xwe de bi çalakî û hezkirina ji xebatê re hat nasîn. Herwiha şehîd Xebat di 1985'an de berê xwe dide Akademiya Mahsûm Korkmaz a herêma Bîqa ya Lubnanê. Paşê di akadimiyê de perwerdeya Rêber Abdullah Ocalan dibîne û di sala 1987'an de berê xwe dide çiyayên Kurdistanê. Li çiyayên Kurdistanê bû şervan lê ji ber taybetmendiyên xwe di demek kin de hêviyên mezin pêve hatin girêdan û her ku diçû di astên cûda cûda de erkên fermandariyê digirtin. Herwiha ew bibû parçeyek ji xwezaya Kurdistanê ya bedew û mîna mamizan li ser çiyan digeriya û ji bona xwe tu astengî nasnedikirin û ji jiyan û hevalên xwe pir hezdikir. Xebat Dêrik fermandariya ayaletên Garzan, Amed û Botanê kir û li gelek qadên Bakurê Kurdistanê derbên giran li faşîzmê da û bû hêviya gelê Botanê dengê wî li her deverî veda û lewra bi navê "Xebat Botan" jî dihat naskirin. Herî dawî dema ku li Rojavayê Kurdistanê ji milekî de firseta dîrokî û ji milekî de metirsiya komkujiyan pêşdiket wî bi hejmarek şervanên xwe ve li ser daxaza gel berê xwe da rojava.

Fermandar Xebat bû sazûmankarê şoreşa Rojava

Şehîd Xebat Dêrik di çarçoveya felsefeya Rêber Apo de ciwanên Rojava birêxistin kir, girîngî da parastina cewherî û amadekariya damezirandina YPG'ê kir. Ji ber ku dizanîbû gelê ku ne xwediyê parastina cewherî be wê taliya wî komkujî û qirkirin be. Herwiha di têkoşîna xwe de, erka endametiya Meclisa Leşkerî ya HPG'ê û fermandarê Ayaleta Botanê wergirt, piştre dibe endamê Konseya Navendî ya KCK'ê. Şehîd Xebat Dêrik tevlî şoreşa azadî û parastina gelê Rojava bû. Ji destpêkê ve û her tim di eniyên pêş û cihên herî zor û zehmet de digirt û li hemberî zehmetiyan tucaran gav şûnde netavêt. Di heman demê de jî Fermandar Xebat bi damezirandina Yekîneyên Parastina Gel (YPG) de jî gaveke dîrokî avêt. Fermandar Xebat Dêrik her tim digot heke hêzên xweparastinê yên gelê Kurd wê demê hebûna, rejîma Baas komkujî 12'ê adarê 2004'an pêk netanî. Lewra wî rêgezên bingehîn ên hêzên xweparastinê danîn.

Heval Avrîn nîşan da bê şervanên Apoyî xwedî qudreteke çawa ne

Mazlûm Yildiz

Min hevala Avrîn Efrîn di perwerdeya şervanên nû de nas kir. Niha dema ez van çend hevokan ji bo bîranîna heval dinivisînim ew rojên me yên berê tên bîra min û ez ji ber wê gelekî xemgîn dibim. Ez niha di van kêliyan de kesayeta hevala Avrîn tînim bîra xwe. Van çend hevokan xêz dikim da ku weke bîranîn ji dîrokê re bimînin. Hevala Avrîn du caran perwerde dîtibû û ji ber wê ji me zêdetir Tevgera Azadiyê nas dikir. Bi me re dibû alîkar. Her çû hevaltiya me ya rêxistinî hîn zêdetir xurt bû.

Li kampa em lê diman hejmara me pir bû. Lewma vesaziya hinek hevalan çêbû. Hevalê Xelîl, hevala Seyran û Avrîn jî di nav de em çend heval li kampê man. Ez û hevala Avrîn em erkdarên lojîstîkê bûn.

Piştre vesaziya min ji bo qadeke din çêbû. Dema xatirxwestinê hevala Avrîn got, "Hevalê Mazlûm biçe û xeman jî nexwe. Ji ber teqez em ê rojekê ji rojan hevdu bibînin." Ew gotinên hevala Avrîn rast derketin. Piştî bi salan dema ez birîndar bûm, hat serdana min. Behsa rojên me yên berê dikir.

Me piştre dîsa gelek caran hevdu dît. Piştî demekê ez derbasî herêma Cizîrê bûm. Hevala Avrîn jî tevlî xebatên ragihandinê bû û di berxwedana Serdemê ya Efrînê de li dijî hêzên dagirker û çeteyan têkoşîn kir. 26 rojan di çembera hêzên dijmin de ma. Hevrê Avrîn tevî vê dorpêça giran jî bi îradeyeke mezin li ber xwe û xwe gihand hevalan. Wê demê ji ber agahî jê nehatibû girtin hevalan Avrîn şehîd îlan kiribûn.

Hevala Avrîn a birîndar bibû, bê nan û av, bi rojan di nav şert û mercên herî zehmet ên zivistanê de berxwedaneke bêhempa nîşan dabû. Piştî hevalan gotin ku hevala Avrîn gihiştiye hevalan ez gelekî kêfxweş bûm. Piştî wê jî me çend caran hevdu dît.

Hevrê Avrîn sala 2020'an berê xwe da çiyayên azad ên bi salan bû bi hesreta wan bû. Avrîn di wî temenê xwe yê ciwan de gelek tiştên ku mirov bi sedê salan nikarin bibînin dît, şahidî wan re kir. Weke jineke şoreger a Apoyî nîşanî her kesî da bê milîtan û şervanên fedaî yên Apoyî xwedî qudreteke çawa ne.

Hevrê Avrîn jina berxwêder û serhildêr, hevrêya me rûken û bi coş sala 2023'yan tevlî karwanê şehîdan bû. Ji bo min hevaleke wer hêja û bi nirx nas kir, min pêre hevrêtî kir pir serbilind im. Soz didim heya dawiyê ji bo armanc û xeyalên Avrînan bi serketinê tacîdar bibin, ez ê bi hemû rol û mîsyona ji min tê xwestin rabim.

'Piraniya gelên Îranê nema sîstema îslamî ya meleyan dixwazin'

Rojnamevanê Kurd Kakşar Oremar diyar kir ku xwepêşandanên dawî li Îranê ku ji ber kirîza aborî dest pê kir û roj bi roj firehtir dibe, bingeha hêz û cesaretê ji Serhildana Jin, Jiyan, Azadî girtiye û got, "Piraniya gelên Îranê nema sîstema Îslamî ya meleyan dixwazin."

Viyan Egîd/Qamişlo

Di derbarê geşedan û xwepêşedanên li Rojhilatê Kurdistanê û Îranê di qewim e, Rojnamevan û Nivîskar Kakşar Oremar bersiva pirsên Rojnameye me da û hevpeyvîn wiha bû:

Li rojhilatê Kurdistane xwepeşandan destpekirin. Û li gorî me şopand li gelek bajaren din ên Îranê jî belav bû. Hûn dikarin behsa çalakiyan bikin? Ewen li kolanan in kî ne? Armanca van çalakiyan çi ye?

Me Kurdên bindest û bêdewlet kêm xem û derd nedîtine:

Ji sal, roj û şevên bixwîn yên Mehabad, Urmiyê, Sine, Bokan heya Şino, Dîwandere, Merîwan, Seqiz û Kirmaşan, lê weke xûyaye xema Îlamê ji cinsek din û girantire ji a tevane. Êdî dem dema serhildanê ye. HDK, Komel û PJAK bi hevgirtina xwe rejîma dîktator têk bidin. Serhildanên vê carê ji bazara Tehranê a binavê Ela-Edîn destpêkirin, lê bingeha wê ya dîrokî weke hêz û cesaret ji şoreşa Jin-jiyan-Azadî tê ku li ser mezarê Jîna Emînî li bajarê Seqiz destpêkir û belavî hemû Îranê bû. Dijberiyên vê carê zêdetir ji ber giranbûna Dolar û kirîza aborî destpêkirin. Hêzên ewlehiyê yên li bazara Ela-Edînê jî gaza rondikrêj li dijî xelkê bikaranîn da ku kombûn û xwepêşandanên gel belav bikin. Ev awayê bertek an jî rûbirûbûnan nîşan dide ku "hikûmet hîn jî ji bo kontrolkirina dijberiyên li kolanan raste rast zextê bikar tîne. Lê xala balkêş ew e ku tevî hemû zextên giran û gefên berdewam gel hîn jî li ser piyan e.

Xwepêşandanên vê carê li Tehran, Meşhed, Isfehan, Loristan, Şîraz, Îlam, Kirmaşan, Çar Mehalê Bextiyarî û hinek herêmên din yên Îranê destpêkirin. Li Kurdistanê ew dijberê vê carê berovajî serdema şoreşa Jin-Jiyan-Azadî ku li wilayetên Urmiye û Sine xwedî deng û hêzeke mezin bû, li Kirmaşan, Loristan û Îlamê germtir bûn. Sedem? Mesele êdî nanê rojê û awayê debarkirinê ye. Rewşa aborî pir-pir xerab e û meaşê mehane yê çîna navendî ji 100 dolara jî kêmtire. Gendelî a birêveberên dewleta îslamî dia sta xwe a herî bilind de ye, ji hêla din jî xelk birastî birçî ye. Piraniya Kurdan(Lor, Lek, Kurdên derdora

Loristan, Kirmaşan, Sine, Urmiye) karker, hemmal û feqîr in. Di 47 salên temenê hikûmeta îslamî a meleyan de li wilayetên Kurdistanê bêkarî, îdam, kuştina kolberan, girtin û hemû cûrên binpêkirinên mafên mirovan di radeya yekê de cih digirin û ji ber xebatên siyasî û nerazîbûna xelkê bêtir ji fabrîkên hilbirînê qirargehên leşkerî ava kirine. Mîna li malbateke pênc kesî çar kes herçiqas dixebitin jî dîsa nikarin jin-zarê xwe têr bikin. Meleyên hov û cahêl di birêvebirina welat de êdî jîyan li ber çavên xelkê rewş kirine. Xwekujî û kuştina jinan bi hêceta namûsê sal jis alê zêdetir bûye.

Daxwaza çalakvanan çi ye? Ji çalakiyên berê çi cudatî hene?

Daxwazên vê carê li rex nerazîbûnên siyasî zêdetir ji ber rewşa aborî ne ku zêdetir li wilayetên Farsnişîn xûyane. Piraniya gelên di çarçoveya sinorên Îranê de sîstema komara îslamî a Îranê naxwazin, lê li Kurdistanê ji 1978an heya roja îro ew dijberî tim xwedî pirrengiyeke cuda bûye ji a wilayetên din. Vê carê bêdengiya Kurdan bi taybetî li wilayeta Urmiye û Sine zêdetir ji ber wê yekê ye ku di dema şoreşa Jin-Jiyan-Azadî de Kurd ketin ber hêrişên Îraniyên nasyonalîst. Yanî him seltenetxwaz û him jî alîgirên rejîma îslamî Kurd weke cudayîxwaz û dijberên serxwebûna welatê xwe dane nasandin. Antîpropagandeyên li dijî partiyên Kurdan bêferq û cudatî dihatin dîtin û bihîstin. Li welatekî dema ku edalet û aborî tunebin, êdî neçar şoreş yê dest pêbike. Bi taybetî ji hêla çîna karker û kedkarên civakê ku zêdetir ji çînên din zextên giran hiss dikin. Em li Îranê bi rewşeke wiha re rûbirû ne. Elbete edaleta ku li Tehran û Meşhehdê heye li Kurdistanê qet tune. Herwiha bêkarî û hejarî jî li Kurdistanê gelekî zêdetirin ji hemû wilayetên din yên Îranê. Vê carê Lor li bajarê Nûrabad, Kurdên Hêrsîn, Kirmaşan, Serabelê ya Îlamê, Kohdeşta Luristanê, Mervdeşta Şîrazê, şehr Foladê Îsfehanê û Lor-Kurdên li Erak û Hemedanê bi dengekî bilind dijberiyên xwe dane nîşandan. Lora gotineke xweş heye ku di serdema serhildana Qedemxêr de wiha qêriyan:

Dayê dayê wextê cenge, dem dema dostaniyê bi çekê re ye"

Yanî dîsa ala serhildanên vê carê jî di destê Kurdên başûrê Rojhilatê Kurdistanê de bilinde, lê hemû erdnigariya Rojhilatê Kurdistanê nexistiye bin bandora xwe.

Di dema Jin-Jiyan-Azadî de piraniya Îraniyan dengê Kurdan yên edaletxwaziyê nebihîstin. Vê carê Kurd li bendê ne ku yên din nîv gav bavêjin heya ku Kurd werin û derba dawîyê li rejîmê bidin û kar biqedînin. Ji ber vê yekê, nayê hêvîkirin ku Kurd bibin cangorî û rê vekin daku yên mayî azad bibin.

Li gelek cihan destwerdana hêzên rejîmê heye. Derbare bîlançoyê de çi agahî li cem we hene?

Li gor ajans û navendên mafên mirovan yên weke Hengaw heya niha dehan kes hatin kuştin û sedan kes jî hatine girtin. Zexteke pir zêde li ser civakê heye. Serokkomarê Îranê Pizşiyakn bi eşkerahî dibêje: Di asta rewşa li welat hatiye pêş sûçdarên sereke em in, ne gel e…". Berpirsên din jî bi awayên cur bi cur hevdû rexne û tawanbar dikin. Xaminêyî jî dibêje: em ê li hemberî tevhevkerên asayêşê bisekinin lê yê haydarî îtrazên xelkê jî bin…"Berî çend rojan di merasîma veşartina sê kesan li sê wilayetên Fars, Loristan û Tehranê gel dîsa bi dengekî bilind qêryan: Mirin ji Xamniyê re."

Polîs û hêzên ewlehiyê gaza rondikrêj dijî xwepêşanderan bikar tînin, guleyan li xwepêşanderan direşînin û êrişî wan dikin. Heya niha li dehan bajar û herêmên weke: Îlam,Kirmaşan, Hemedan, Tehran, Qum, Mervdeşt, Zahêdan û Foladşehra Isfehan ew tabloyê tije xwîn hatiye dîtin.

Di şeş-heft rojên borî de, herî kêm 113 xwepêşandan li 46 bajaran ji 22 parêzgehên Îran hatine tomar kirin. Herwiha di heştimîn roj herî kêm 15 xwepêşandanên xwendkarên li 13 zanîngehan hatine ragihandin.

Ez berdewam rewşê ji nêz ve dişopînim û raporên saziyên mafên mirovan û ajansên hundir û biyanî nîşan didin ku pevçûnên di navbera xwepêşanderan û hêzên ewlehiyê de di neh rojên derbasbûyî de

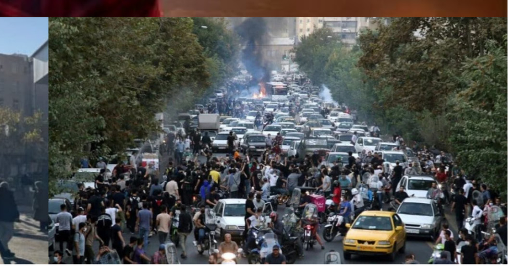

zêdetir bûne û ji 31 wilayetan heya niha di 22`an de dijberî li dijî rejîmê belav bûne.

Bi vê rewşê re mirov dikare bêje ku rejîm li ber teqînekê ye. Kirîza diravî wisa bêhêz bûye ku ber bi hilweşîne ve diçe, çîna navîn a civakê di bin zexteke giran de ye, gendelî û rêveberiya xerab û bêser û ber gelekî berbelav in. Di rewşa heyî de, senaryoyên cûrbecûr hene; ji guhertinên siyasî bigire heya guhertinên navxweyî lê ew pêngav gelekî bi tedbîr têne avêtin. Mînak belkî di pêşerojê de dema ku agirê xwepêşandan vemire sîstem bixwaze cîgirekî ji Xamniyê re diyar bike. Di roja îro de rola Sipahê Pasdarên Şoreşa Îslamî tenê di tepeserkirina şoreşên navxweyî û piştgiriya komên leşkerî yên li derveyî Îranê (bi taybetî dijberiya bi partiyên Kurdistanê) pir zêde ye. Mixabin heya niha ew hêz di nava lîsta rêxistinên terorîst ên YE de cih negirtiye. Ji hêla din jî serokkomarê Amerîka Trum piştgîrî da xwepêşanderan û pirsa sereke eve: Berpirtsên komara îslamî yê gefên Trump cidî bigirin an ne? Bi taybetî jî piştî girtina serokkomarê Venuzela ku hevalbendekî sereke yê Îranê bû, cesaretek di nava gel da peyda bûye. Rayedarên sîstema desthilatdar li Îranê baş agehdarî vê rewşê ne.

Hêzên navnetewî û raya giştî cîhanî çawa li van bûyeran dinêrin?

Welatên demokratîk li dijî kiryarên rejîmê ne û alîgirên mafên gelanin, hinek welatên herêmê jî xwe bêdeng kirine. Berjewendiyên xwe yên aborî-siyasî li ber çav digirin û dengê dijberiyê bilind nakin. Tenê daxûyanî yên bêkiryar derdekî gel derman nakin. Kurdan pêşî bi pêşengiya serhildan û tevgera Jin-Jiyan-Azadî û dirûşmeya gerdûnî a parastina mafên jinê dest pê kirin, lê mixabin, ji ber ku çîna tebeqeya gewr li Tehran, Isfehan, Meşhed û hwd di xewê de bû û li ser berjewendiyên xwe yên takekesane yên demkurt difikirîn ne li ser berjewendiyên kolektîf yên demdirêj yên civaka xwe, ew şoreş hinek sekinî lê tevî ewqas qurbanî û hezaran birîndarên giran têk neçû. Bêguman destkefta herî mezin a wê şoreşê hicaba bijarte û a bi zorê ye û yek ji destkeftiyên vê tevgerê û belavbûna wê li seranserê cîhanê bû. Yanî cesareteke tije wêrekî ku Kurdan taboyên wê herifandin.

Di dawiyê de dixwazim bêjim ku Kurd xwedî ezmûnek pir tal a sed salan dîktatoriya yek-partî ya totalîter(Rejîma îslamî û Mûnarşî) ji her du rejîmên Pehlewî û Şîîyên gendel in. Êdî ewê nehêlin ku careke din sîstemek totalîter çêbibe û yek bi yeka din biguherînin û heman rêbaza dîktatorî a tepeserkirin û bêparkirina mafên neteweyan, îşkence, girtin, darvekirin, îşkence û sirgûnkirinê ji hêla her du pergalên qirêj û nemirovane yên SAWAK û Îstîxbaratê ve ji nû ve were damezrandin. Divê Kurdên Rojhilatê Kurdistanê jî mîna Kurdên Rojavayê Kurdistanê bibine pêşengên demokrasî, parêzvanên mafên wekhev ji jin û mêran re û rûmeta nirxên mirovahiyê bilindtir û bihagirantir bikin. Divê pirolalîzm li Îranê were dîtin, mafên kêmnetewên etnîkî-olî bêne dîtin. Gere Kurd weke pêşengên doza demokrasiyê îhtîmala derketina holê ya Talîban, Ehmed Şerii, sîstemeke seltenetî a xwedî taceki zêrîn û faşîstan din vala derxînin. Di roja îro de dirûşma di rojeva Kurdan de ev e: "Jin - Jiyan - Azadî, Nan - kar - avedanî "

Peyama Rêber Apo rêya çareseriya demokratîk ji bo Sûriyê ye

Di 30'ê Berfanbara 2025'an de Rêber Apo ji bo sala nû peyamek şand û wiha got: "Em dikevin saleke nû de. Em neçar in ku bînin bîra xwe; seranserî sedsala ku me derbas kir, êrişên emperyalîst û nijadperest di nav hev de pêş ketin û Rojhilata Navîn xistin nav şer û pevçûnên dijwar de. Ev şer rê li ber hilweşandin û rûxandinên civakî vekir.

Ayşa Silêman/ Kobanê

Di derbarê Peyama Rêber Apo a ku ji bo sala nû hatî şandin Cîgira Meclisa Rêveber a Kantona Firatê Mizgîn Xelîl bersiva pirsên rojnameya me da, hevpeyvîn wiha bû:

Rêber Abdullah Ocalan peyama sersalê da, di peyamê de beşek jê li ser Sûriyê bû û bi taybet Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê ye, hûn vê peyamê çawa dinirxînin?

Banga Aştî û Civaka Demokratîk a ku destpê kir herî zêde yên ku ji vê bangê sûd girtin gelê Bakur û Rojhilatê Sûriyê bûn. Di heman demê de salek derbas bû li ser desthilata nû ya li şamê re, gelê Sûriyê ev 15 sal in ku li dijî desthilata Baas û sîstema qirêj têkoşîn kirin û xwestin Sûriyê bi rengekî din were bi rêvebirin. Dûrî yek rengî, sîstema desthilatdar û navendî bûyînê xwestin sîstemeke nenavendî, demokratîk, pir alî û tevahî gelê Sûriyê tevlî sîstema nû bibe. Lê wekî ku herkes dizane tişta ku di Sûriyê de rû dayî dûrî encamên Şoreşê bû, ji ber ku hêviya gel hebû ku piştî Şoreşê wê aramî, aştî, wekhevî, azadî û adaleta pêk were ku tevahî kesên sûcdar ên ku kuştin, revandin û talankirinê dikirin werin dadgeh kirin. Lê mixabin hikumeta ku hat heman zihniyet û sîstem bikar anî, tenê rengekî din lê zêdebû ku bi navê islamê sîstemên xwe birîve dibin, di heman demê de yek reng, yek al, yak ziman û yek rêveberî. Çawa ku banga Aştî û Civaka Demokratîk bandoreke erênî kir em di wê baweriyê de ne ku wê her peyam û analîzên Rêber Apo dike wê bi rengekî erênî werin pêk anîn.

Di peyamê de tê gotin ku pêkanîna Peymana 10'ê Adarê wê pêşiya pêvajoyê veke, gelo sedemên ku nahêlin ev peyam pêk were çine?

Di banga Rêber Apo de û di peyama herî dawî de bal kişand li ser pirsgirêkên li Sûriyê, her wiha peyama 10'ê Adarê ya ku di navbera Fermandarê QSD`ê Mezlûm Ebdê û Ehmed Elşera de hatî îmze kirin, heya niha pêk nehatiye, dema pêk were wê gelek pirsgirêkên ku bûne kelem li pêşiya çareseriya pirsgirêka gelê Sûriyê wê ji holê rabin. Wek tê dîtin di peymanê de xalek heye dibêje ku pêwîste gelê kurd bibin xwedî nasname û wek doz were çareserkirin, lê mixabin piştî peyama 10'ê Adarê heya roja îro dema mijar dibe peyam tenê bal dikşînin li ser mijara entegrasyonê, entegrasyona ku ew li ser diaxivin helandina QSD'ê wek artêş, dema daxwaza rakirina çêkê dikin ev tê wateya ji holê rakirin. Heya niha tu gavên erênî ji bo siberoja gelê Sûriyê nehatine avêtin, tevî ku ji milê Rêveberiya Xweser ve gav tên avêtin lê yek aliyê.

Gelek sedem hene ku nahêlin ev peyman pêk were yek jê mûdaxeleya kesan û hêzên derdorê di çarenûsa Sûriyê de, mînaka ber biçav dema şandeyek ji Tirkiyê derbasî Sûriyê bû û hevdîtin bi Hikumeta Şamê re çêkir, hat dîtin ku piştî wê êrişên li ser Şêxmeqsûd û Eşrefiyê rû dan. Tevî ku peyama 1'ê Nîsanê girêdayî taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyê hat îmze kirin ku gel li wir bi aramî jiyan bike. Lê tê dîtin derengmayîn û xemsarî di milê pêkanîna peyaman de tê kirin, ev yek sedema bingehîn ku dewleta Tirk tevlîheviyan derdixe di Sûriyê de, da ku aramî û aştî çênebe. Di heman demê de sedema din ew e ku hemû çete û sûcdaran cihê xwe di nav artêşa Sûriyê de digrin, wê QSD'ê çawa bikaribe li kêleka hin kesan de bisekinin ku ew in yê ku bûn sedema tevahî kiryarên ku Li Bakur û Rojhilatê Sûriyê hatîn kirin, lewma destpêkê divê ew kes jî werin dadgeh kirin.

Peyamek ji bo Tirkiyeyê jî heye û dibêje pêwîst e Tirkiyê rolek çêker û avakar bilîze û ev jiyanî ye hûn nêzîkatiya Tirkiyeyê çawa dibînin, dibe ku roleke wiha bilîze yan na?

Dema rê li pêşiya pêvajoyeke bi vî rengî hat vekirin gelek guhertinên erênî bi xwe re anîn. Di heman demê de pirsgirêkên me du alî ne. Di milekî de pirsgirêka gelekî ku behsa hebûna xwe dike û bi salan têkoşînê dike da ku bibe xwedî nasname û çareserkirina doza gelê kurd. Di heman demê de bi milyonan kes hene li Tirkiyê jî wek gelê kurd Statuya wan a zagonî nayê parastin. Rêber Apo ji salên 93'an ve ji bo aştî her hewildan dikir lê mixabin hewildanên wî dihatin asteng kirin, lê ev nêzî salekiyê pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk dest pê kiriye lê mixabin careke din yek aliyî ye. Dewleta Tirk ji bo çareserkirina pirsgirêkê pêwîste xwe biguherîne da ku gelên heyî jî bi rengê demokratîk tevlî parlementoyê bibin. Rastî û heqîqeta pêvajoyê ev e pêwîste di vê giraniyê de kar were kirin.

Divê ji keraseta şer dûr bê sekinandin…

Zekî Bedran

Ji ber hişmendiya desthiladariyê ya ku ji aliyê HTŞ'ê ve hatî pejirandin, ku serweriya li Sûriyê girt ser xwe, welat nekarî rêya demokratîk vebik e. HTŞ nêzîkatiyek berfireh nepejirand, û ne jî kom û hêzên din di rêveberiyê de bi cîh kir. HTŞ'ê desthilatdarî bi hêz û komên din ên siyasî re parve nekir. Lê, di pêvajoyên veguheztinê yên weha de nêzîkatiya rast dê şopandina mêzekirina berfireh a hevpeymaniyên siyasî û avahiyek bi nûnertiya netewî bûya. Tirkiyê bi tevahî piştgirî da û piştevaniya vê helwest û ferzkirina yekparêz û zêde navendî kir. DYA û hêzên din jî avahiyek demokratîk nekirin rojeva xwe de. Mijara wan Sûriyekî demokratîk nebû. Van hêzan serwerbûna Sûriyê û ji holê rakirina wê wekî pirsgirêkek ji bo xwe dan pêşîya xwe. Desthiladariya Tirkiyê, bi têgihîştina ku divê Kurd statû negirin û destkeftiyên wan werin ji holê rakirin, bi tundî xwe girêda HTŞ. Tirkiyê mijara sereke daniye pêşiya xwe ku pêşeroja Sûriyê tarî bike bi rêgirtina li hebûna deskeftîyên ji bo Kurdan. Wekî ku tê zanîn, danûstandin di bin pêşengiya DYA de hatin kirin, û peymana 10'ê Adarê di navbera hikûmeta Şamê ya vegûhêz û Rêveberiya Xweser, QSD de hate îmzekirin. Li gorî peymanê, armanc ew bû ku entegrasyon heta dawiya salê biqede. Lê, tevî peymanê û tevlêbûna hêzên mîna DYA û Fransayê, HTŞ di pratîkê de ti gavên erenî neavêt. Ew dixwest entegrasyonê wekî radestî û desteserkirina yekalî pêk bîne, û wê ji naveroka peymanê veqetîne. Helwesta dijî Kurd ya Tirkiyê jî karê wan hêsan kir. HTŞ'ê hesab kir ku dewleta Tirkiyê dê gefê li Kurdan bixwe û zextê li wan bike, û bi vî rêbazê jî li dijî DYA û hevalbendên wê yên rojavayî ji bo wan bixebite bi wî sernavê hesaben xwe yên pêşerojê kir in. Sal bi dawî bû û ti pirsgirêk çareser nebûn. Hevdîtin û danûstandin taloq bûn ji sala nû re. Beriya civîna 4'ê Çilê, li ser yekbûna QSD'ê lihevkirinek berbiçav hatibû kirin. Lê, li şûna ku ev yek di rastîyê de were sepandin, HTŞ'ê gef li QSD xwar û ultîmatom rêkir. Di encamê de, sala 2025'an wekî ku dihat hêvî kirin derbas nebû. Dîsa, DYA destwerdan kir û her dû alîyên peywendîdar di 4'ê Çile de li Şamê anîn cem hev. Di dema nivîsandina vê nivîsê de, naveroka civînê hîn nehatibû eşkerekirin. Em hêvî dikin ku vê carê ew ê çêker be û encam werin bicîhanîn. Beriya vê civînê, nûnerên hikûmeta Tirkiyê û MHP'ê di peyamên xwe yên sersalê de gefên xwe yên li dijî Rêveberiya Xweser û QSD'ê domandin. Çi hişmendîye ku welatekî wêrankirî dîsa bikeve şer û tengasiyê? Wekî din, di çapemeniyê de hate ragihandin ku civînên fermandariya QSD'ê û hikûmeta vegûhêz a Şamê dê di 4'ê mehê de pêk werin. Tevî vê yekê, bangkirin û sorkirina HTŞ'ê ji bo şer dê çi bandorên erenî bik e? Bi taybetî bi êrîşa DYA ya li ser Venezuelayê û revandina Maduro di nûçeyan de. Gotin di cîh dab e, cîhan ji rê derketiy e. Rewş tam wisa ye. Ti rêgez û zagonên navnetewî ne çalak in. Yên ku hêza wan heb e û desthilatdar be, çi dixwazin dikin. Trump dixwaze DYA bike çavdêrê cîhanê, şerîfê herêmê!

Kesên ku Tirkiyê birêve dibin, ji pêşketinên li Rojhilata Navîn bi fikar in, dixwestin ku ji şer û pevçûna bi Kurdan re dûr bikevin û eniya navxweyî xurt bikin. Ji bo vê armancê, wan bang li Rêber Abdullah Ocalan kir. Li gel metirsîyên li herêmê, weke ku niha tê dîtîn xeterî li ser seranserê cîhanê tê jîyankir in. Wekî din, Îran di bin gefê de ye. Xwepêşandan û nerazîbûnên gel li wir hen e. Trump diyar kir ku ger êrîşî gelê wê bê kirin, ew ê destwerdanê Îranê bike. Ev yek rewatiya êrîşekê zêde dike. Bi rastî, di hevdîtina xwe ya bi Netanyahu re, Trump got ku ew nikarin hêza Îranê ya mezinbûnê bi pejirînin û ew dikarin dîsa êrîş bikin. Dema ku pêşketinên bi vî rengî xeternak û bilez li herêmê û cîhanê diqewimin, divê Sûriye biryara bidestxistina aştiya navxweyî bide. QSD û Rêveberiya Xweser her gav ji bo çareserkirina pirsgirêkan bi rêya goftûgo û danûstandinên siyasî re piştgrî dide yekbûna Sûriyê. Rêveberiya Xweser her gav pabendbûna xwe ya bi yekîtiya Sûriyê re teqez kirine. Hikûmeta Şamê ya vegûhêz dikaribû vê nêzîkatiya erênî û avaker çêtir binirxîne. Tirkiyê dikaribû navbeynkariyekî erenî di aştiya navxweyî û yekîtiya demokratîk a Sûriyê de pêk bianiya. Lê heta niha, wê ev nekiriye; berevajî vê, rayedarên Tirk berdewam dike ku tembûrên şer lêdide. Dengên ku ji Tirkiyê tên jî gengaziya hîn xeternaktir nîşan didin. PKK'ê hebûna xwe û têkoşîna xwe ya çekdarî bi dawî kir. Dest bi çareserkirina pirsgirêkan li ser bingehek siyasî û mafnasî kiriye. Tevî vê yekê, hîn jî tê gotin ku "rêxistina terorîst a PKK/PYD/YPG li Sûriyê ji bo me metirsîyê dide avakirin!" Ji ber vê yekê, armanc ew e ku şerê li Tirkiyê bi dawî bibe û pirsgirêka Kurd bi astengkirina pêşketina li Sûriyê çareser bibe. Rayedarên AKP û MHP dibêjin ku divê QSD çekên xwe dan e, şervan û endamên QSD li Sûriyê were dabeşkirin, wekî din nemaze zagonên çareseriyê werin derxistin. Fedakarî û bêparastin hiştina Kurdan li Sûriyê dê çawa bandorê li biratiya Kurd û Tirk li Tirkiyê bike? Pirsgirêka Kurd bi pirsgirêkên wekî "birayên li Tirkiyê, dijminên li Sûriyê" çareser nabe û demokrasî nayê Tirkiyê û Sûriyê.

Divê, gotin were gotin..

Farûk Sakik

Na, êdî bes e. Divê her gotin êdî were gotin. Ka digotin a "Her çêlek tê dotin, lê her gotin nayê gotin". Na tên gotin. Aliyek, hin kes, hemû gotinên xwe wê bêjin, ku dor hat Kurdan 'ka bi temkîn bin, bila ziman zirarê nede pêvajoya destpêkirî'. Gotinên wan zirar nadin, yên Kurdan didin. Na loo, dinyayek wiha tune. Bêdengî û sebra Kurdan ji esaleta wan tê. Bila tu kes li ser sebra Kurdan hesabên xirabûyî neke.

Kurdan bi salan sebir kir, lê bersiv nedîtin û şoreşa PKK'ê pêşî li van hisabên xirab girt. Salek berê gotin temam, me dawî li van pilan û hesabên xwe yên xirabiyê anî. Gotin, pêvajoya aştiyê dest pê dike.

Ji bo Kurdan, divê aştî bi rûmet be. Bê naskirina nasname, bê zimanê azad, aşitî pêknayê.

Herkes peyva aştî bi kar tîne, lê li gorî naveroka wê tevnagere. Bi taybet dema peyva aşitiyê ji bo doza Kurdistan hat bikaranîn, gotin di devê wan de diçe tê, niyetên xirab derdikevin pêş û hevok di nîvî de dimînin.

Li Tirkiyê anha zîhniyetek derketî pêş; Bila şer raweste, çek bêdeng bibin û pirsa Kurd bi tene di aliyê ewlekariyê de were nirxandin. Naskirina maf û nasnameya Kurdan, piştre-demek ne diyar de were rojevê.

Aşitî divê zelal be. Bi gotinên "Ka em binêrin" neyê paşxistin. Kurdan bi wan paşxistinan gelek zirar dîtin.

Aqêbeta aştiya ku di pêvajoya muzakereyên salên 2013-2015'an, di hafizaya Kurdan de travmayên mezin çêkirin.

Wêrankirina bajaran, qedexekirina derketina kolanan, girtin û zindankirin, hovîtiya li ser Rojava travmayên kûr yên nayên dermankirin di hafizaya civaka Kurdan de çêkirin.

Bila kes niyet neke vê yekê cardinan biceribîne. Ji bo vê yeke Kurd jî îro şûnde gotinên xwe wê bi dengek bilind berz bikin.

Hikumeta AKP'ê-Erdogan (ne dewlet) van yekan dizane. Nikare li Tirkiyê bersiv bide denge Kurdan, sîstema Rojavayê Kurdistanê wek hincet nişan dide. Ji bo vê yekê divê li Rojava jî li dijî êriş û daxwzên Erdogan deng were bilindkirin. Bi kemûkut nikarin pêşî li dijî vê leyîzk-gefên Erdogan bigirin. Bi Şamê re danûstandin di çi astê de ne, di hevdîtina 4'ê Çileyê de, çi qewimî, çi biryar hatin girtin divê bi raya giştî re werin parvekirin. Bêdengî Erdogan zêde êrîşkar dike. Lê êdî konjoktora cîhanê roj bi roj tê guhertin. Heger Erdogan ev nedîta wê zûde êrişî heremê kiriba. Lê jê nayê. Carna bi kişkişkirina çeteyan (li Helebê) ev yek ceriband, lê bi ser neket. Divê Kurd hemû kompleksan deynin aliyek û bizanibin ku xwedî hêzek çawa ne. Û rojhilatê Kurdistanê. Îran. Ev bi rojane di serî de li bajarên Rojhilatê Kurdistanê, li tevahiya Îranê gel ji ber xizaniyê li dijî rejima Tehranê daketine kolanan.

Kurdên Rojhilatê Kurdistanê jî, ji aliyekî ve bi silogana 'Jin, Jiyan, Azadî' ji aliyekî din ve bi silogana demokrasî û wekheviyê li kolanan li ber xwe didin.

Lê li vê derê tiştek diqewime. Li vê derê xeta sêyemîn bê wate ye. Rejîma Îslamî û li dijî vê sîstemê kolan hene. Kurd dive kolanan tercih bikin. Kurdan ji bo ku ev rejîm li hember gelan demokratîk bibe pirr şans da. Lê rejîma Komara Îslamî ya Îranê, heta roja îro jî çavkanî û dewlemendiyên aborî yên Îranê ji bo xespkirina mafên jinan, zext û zordariya li ser bawerî û mezhebên din, li hemberî daxwaza azadiyê ya gelê Kurd weke çek bikaranîn. Roj hatî, êdî gelê Rojhilat divê gotina xwe bibêje.

Peyvsazî di rêzimana Kurmancî de

Peyvsazî şaxekî rêzimanî ye, ji du peyvên xwedî wateyeke serbixwe pêktê, peyv tê wateya gotin anjî bêje ku ew hêmana zimên ya herî biçûkî watedar e. Herwiha nav, daçek, lêker, hoker, rengdêr û hwd... sazûman dike da ku peyveke nû di ziman de biafirîne.

Hemza Sêvo

Peyvsazî beşek ji beşê zimanasiyê ye, ku ew zanistek e li ser cure, awayê sazkirina pevan lêkolîn dike. Herwiha li ser kok û biniyada peyvan û ferhengên curbecur yên taybet û ên giştî çê dike ji bilî vî karî jî; peyvsazî zanisteke berhemdar e ku di warê çêkirina peyvên nû de çêker û sazker e, em şêweyê sazkirina peyvên nexwerû şîrove bikin û ji bo ronîkirinê mînakekê binvîsin (di sazkirina peyvên pêkhatî de yên ku çi bi pêşgir bin û çi bi paşgir bin, bi alîkariya peyvên xwerû dibin xwedî wate û teşeyekî nû ji peyvê, mîna peyva (çav). Û dema me paşgira (dêr) zêde kir bû (çavdêr) bi vî awayî me peyvek ji peyveke din bi riya paşgirekê çêkir ku vê daçekê peyva xwerû ji wateya kevin guherand herwiha li gor rêzman ji erka peyveke normal û xwerû kire kirdeyek.

Ppeyvsazî li gor Samî Tan:

Peyvzanî anku morfolojî di zimanzaniyê de beşek e. Bi riya vê beşa za nistê, mirov reng û dirûvê bêjeyan, rêz û rêzikên pêkanîna bêjeyan nas dike. Di vê mijarê de em ê li ser van aliyên bêjeyên kurmancî rawe

Danasîna Peyvsaziyê li gor Hisên Mihemed:

Di derbarê şîrovekirin, danasîn û zelalkirina peyvsaziyê de zimanzan Hisên Mihemed weha gotiye: Peyvsazî şaxek ji şaxên zimannasiyê ye tê wateya çêkirina peyvan. Çendîn rê û rêbazên

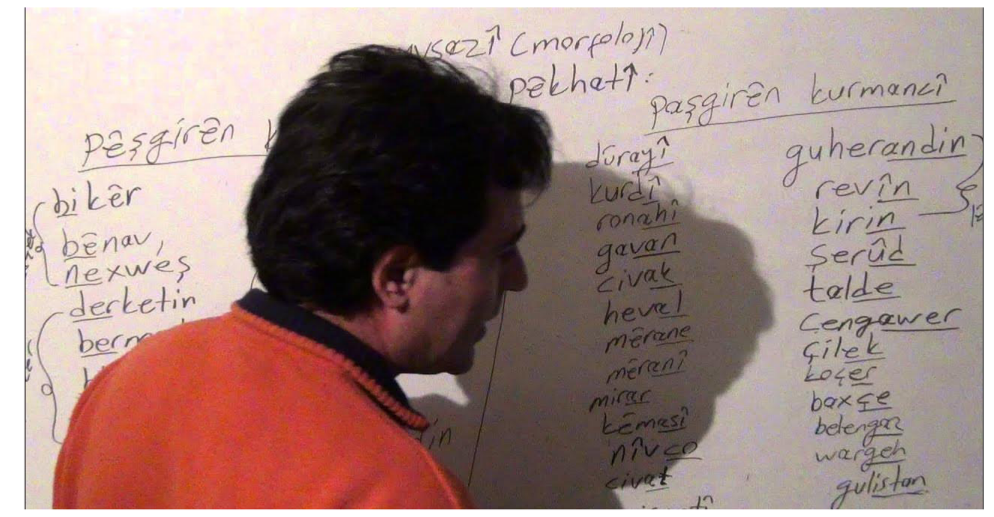

çêkirina peyvan anku peyvsaziyê di Kurdî û zimanên din de jî hene. Li vê derê em ê tê bikoşin wan bi awayekî tedarikî û sîstematîk peyvsaziya Kurdî bidin nasîn. Piraniya van rê û rêbazan di peyvsaziyê de gerdûnî ne anku di gelek zimanên din de jî lê ne hemû di her zimanî de hene.

Em ê pêşî van awayên cuda bi kurtî bidin nasîn û paşî bi kûrahî herin nav her yekê ji wan û bi hûrî behsa bikaranîna wan rê û rêbazan di peyvsaziya Kurdî de bikin. Rêbazên peyvsaziyê li gor giringiya wan di Kurdî de hatine rêzkirin: yên destpêkê di peyvsaziya Kurdî de (û gelek zimanên din de jî) pir giring in, yên dawiyê roleke kêm heye yan hema-hema tine ye. Lê bila hejmarkirina van rêbazan ne wek tiştekî mutleq û absolut were hesibandin. Dibe ku, bo nimûne, di Kurdî de niha wergirtin ji guhastinê giringtir be.

Cureyê peyvê

Di zaravaya kurmanciyê de deh cureyên peyvê kêm zêde hen in, ev cure jî ev in: Navdêr, lêker, gihanek, cînav, veqetandek, jimarnav, rengdêr, Hoker, bang û daçek. Her peyvek ji nav van beşên peyvê roleke taybet û cûda di ristina hevokê û wateya wê de heye, herwiha hin cure hene ku bi alîkariya hev teşe û wateya xwe diguherînin û rengekî peyvê yê nû çê dikin mîna peyva (kuj) ku rayeka dema niha ye ji lêkera kuştinê û hatiye û tevlî peyva (mirov) bûye ji bo ku navdêrekî nuh saz bibe û bibe xwedî wateyeke nuh ango(mirovkuj) û hwd...

Navdêrsazî

Li gor pirtûka Hisên Mihemed a tabet girêdayî peyvsaziyê; awayê bi destxistina navdêran dabeşî heşt rêgezan kiriye, (ji ber ev mijar gelekî berfireh e û demeke gelek jê re divê heya ku li ser were xebitîn,

Çêkirina navdêran ji rengdêran:

Ev awa gelekî berbiçav, diyar û hêsan e di Kurdiya kurmancî de ku hin paşgir hene dema bi rengdêr re dicivin piroseyeke rêzmanî çê dibe ku navdêrek saz dibe. Ev pirose dibe sedem ku nehêle em herin peyveke biyanî derbasî nav zimanê xwe bikin û bibe cihê aloziyê bo ziman.

Paşgirên ku navdêran ji rengdêran saz dikin ev in:

Paşgira (Î)

Bo nimûne:

Rast+î diberastî

Qenc+î dibe qencî

Pşgira (ahî, ayî)

Bo nimûne:

Bilind+ahî dibe bilindahî

Zuha+ ayî dibe zuhayî

C) Paşgira (Tî, îtî)

Bo nimûne: şaş+îtîdibeşaşîtî

Zane+ tî dibe zanetî

D) Paşgira (van, anî)

Bo nimûne: hîle+van dibe hîlevan

Dost+anî dibe dostanî

Çêkirina navdêran ji hokeran:

Ev rewş bêtir bi alîkariya hokerên cihî bi saya paşgirên mîna (î, ahî, ayî) navdêr tên bidestxistin.

Bo nimûne :

Jor+ahî /ayî dibe jorahî/ jorayî

Pêş+ î dibe pêşî (pêşiya gotarê:

Daw + î dibe dawî

Çêkirina navdêran ji lêkeran:

Ev pirose pêk tê dema ku hin paşgir tên gel rayekên lêkerên dema niha û dema bûrî navdêr çê dibin.

Rayeka lêkera dema niha û paşgir:

A: Rayeka dema niha + er

Nimûne: xwîner

B: Rayeka dema niha +ok

Nimûne: revok

C: Rayeke dema niha + van

Nimûne: parêzvan

D: Rayeka dema niha +kar

Nimûne: nivîskar

Têbînî: Ji bilî van rewşan rewşne din hene lê wek navdêr kêm tên dîtin û ev awayê ku min li jor anî ser zimên yên herî derbasdar in di nav nivîs û axaftinê de.

Rayeka dema bûrî ji lêkerê û paşgir:

Rayeka dema bûrî + ar

Nimûne:

Gotar

B) Rayeka dema bûrî + ok

Nimûne: bihîstok:

D) Rayeka dema bûrî +Yar

Nimûne: biryar

E)Rayeka dema bûrî +ox

PAŞPIRTIKA -OX

Paşpirtika –ox li gel rehê demên borî di zazakî de hin peyvan çêdike:

- wendox (xwandevan), vatox (bêjer), rotox (firoşer, firoşkar)73…

Ne diyar e ka çend ji peyvên wiha di zazakî de bi rastî bi çalakî di nav xelkê de li kar in û çend jî tenê . çêkiriyên rêzimannivîsan in.

Di Kurmancî de jî hewl hatiye ku ev paşpirtik bê nasandin û aktîvkirin. Li gor Amed Tîgrîs "ajotox. çêkirox, firotox, gotox, kirox, kuştox, şîretkirox, vegirtox..

Ê) R.D.B+er

Nimûn: bûyer

F) R.D.B +navgira (e)+van

Nimûne: xwendevan.

Çêkirina navdêran ji hejmaran:

Ev pirose çê bibe dema hin paşgir tên gel hejmaran û peyveke nuh saz dikin

Jêder:

_ Rêzmana Samî Tan çapa 3an

_pirtûka Peyvsaziyê _ Hisên Mihemed

'Helbest ji bo min tê wateya jiyanê'

Solîn Mihemed/ Qamişlo

Nivîskar û helbestvan Şêrzat Şero ji biçûkaniya xwe ve bi helbestên Seydayê Cegerxwîn bandor bû û li ser vê bingehê dest bi nivîsandina helbestan kir. Herwiha Şêrzat Şero diyar kir ku helbest ji bo wî tê wateya jiyanê.

Di cîhanê de gelek nivîskar û helbestvanên Kurd ên binav û deng hene yek ji wan jî Şêrzat Şero yek ji wan kesane ku ji zaroktiya xwe ve xwendin û nivîsandina helbestan hez dike û dinivîse. Herwiha Şêrzat ciwanekî ji bajarê Qamişlo ye û temenê wî 22' sale. Di heman demê de piştî ku Şêrzat xwendina xwe diqedîne berê xwe dide peymangeha amadekirina mamosteyan li wê derê beşa Ziman û Wêjeya Kurdî temam dike. Di derbarê mijarê de nivîskar û helbestvan Şêrzat Şero ji rojnameya me re axivî.

'Ji biçûkaniya xwe ve ez ji helbestan hez dikim'

Şêrzat Şero diyar kir ku ew ji biçûkaniya xwe ve ji helbestan hez dike û wiha got: "Ez Ji zaroktiya xwe ve ji xwendin û nivîsandina helbestan hes dikim, di zaroktiya xwe de min didît ku bavê min helbestên cegerxwîn kom dikirin û digotin, bi vê yekê bandoreke min lê hat û ez jî bûm heskiriyê helbestên seydayê cegerxwîn û min xwest ku ez bêtir wî nas bikim, piştire min pirtûkên wî xwendin û ez gelekî bi helbestên wî kêfxweş û hem jî pê bandor bûm. Dema ku min pirtûkên Seyîdayê Cegerxwîn xwendin min jî helbest nivîsandin û helbestên min jî ne bi temamî bûn lê wiha jî min li ser tembûrê saz dikirin û heya ku ez bi pêştir ketim min gav bi gav dît ku helbest ji bo min tê wateya jiyanê."

'Bi hezkirina helbestên Cegerxwîn min dest bi nivîsînê kir'

Nivîskar û helbestvan Şêrzat anî ziman ku ew bi hezkirina helbestên Cegerxwîn dest bi nivîsînê kir û wiha bidawî kir: "Ew hezkirina min ji helbestên cegerxwîn re min dest bi nivîsandina helbestan kir û ew hêrsa di dilde min

diyar kir û hestên giran min anîne ziman û herwiha min nivîsîn jî li ser kurd û kurdistan û li ser bûyerên giran min nivîsandin. ji xwe min biryar da ku ez dîwanekê çêbikim bi navê (Kurdistan), naveroka vê dîwanê jî ji hemû bûyerên, êş û şîn min anî ziman. Herwiha dîwana min a Kurdistan niha amade ye, ji dema kevinde heya niha hîna min çap nekiriye. Niha ji bo dema pêş jî ez li ser dîwaneke din bi serenavê 'Kesek Namîne Gul' kar dikim û naveroka wê jî hem li ser evîniyê, dost û hevalan, û herwiha bi gelek cûreyên din ez di nav de dinivîsînim."

Helbestek ji helbestên Şêrzat Şero bi kurtasî

Hey xudayê şev û rojê yê dilmezin
Em dinalin li pey doza xwe em dibezin
Her neyar welatê me ji me didizin
Wek her gelekî em mafê xwe dixwazin

Hey xudayê şev û rojê yê dilmezin
Em ne kêmî kesî ne em aştî xwazin
Em gelek pir kevinar û xwedî dozin
Çeleng û mêrxwas wekî teyîrê bazin

Bandora barîna berfê li ser zeviyên çandiniyê

Piştî çend salan ji hişkesalî, nebarîna berfê û kêmbûna baranê, li piraniya deverên herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê îsal berf bariya û metirsiya hişkesaliyê dûr xist.

Lîloz Hisên/Qamişlo

Çandinî bingeha aboriya herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê ye, ku praniya şêniyan xwedsipêrin çandinî û xwedîkirina sewalan. Di heman demê de berhemên istratîjîk weke genim, ceh û pembo li gel cureyên cuda yên sebzeyan têne çandin. Piştî salên dirêj ji nebûba barîna berfrê, vê salê cara yekemîn ji zêdetirî 5 salan li herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê berf li herêmên berfireh û cuda bariya ye. Barana zêde û bahoza berfê bandor li ser tevahî welat kiriye, ku di encamê de hejmareke ji rêyan hatin girtin bi sedema qalindbûna berfê. Ev barîna berf û baranê di çarçoveya kêmbûna çavkaniyê avê û bandora guhertina avhewayî hat. Ev yek balê dikşîne li ser jinûve giringiya rola berfê di piştgiriya erdên çandiniyê û başkirina rastiya helbirîna nebatan li herêmê. Herêma Bakur û Rojhialtê Sûriyê di salên borî de êş ji hişkesaliyeke dijwar kişand, lewma bi awayekî neynî bandor li ser sektora çandiniyê kir, di encamê de zirareke mezin gihaşt cotkar û xwedniyên sewalan. Di seranserî xeta sînorê bakurê Sûriyê heta Efrînê, Kobanê, Dêrikê, Bakur û Rojhilatê Sûriyê şahidiyê bahoza berfê û barana zêde bû, ku ev yek bû sedema astengiya trafîkê û girtina rêyên di navbera bajar û bajarokan de.

Giriniya barîna berfê

Barîna befrê gelek sûd û giringiya wê heye di heman demê de faktoreke xwezayî ye ji bo başkirina taybetmendiyên erdê û bi gelemperî piştgiriya sîstema jîngehê û çandiniyê dike.

Yek ji sûdên sereke yên berfê ew e ku axê şil dike û avê dide wê, ji ber ku berf hêdî hêdî dihele, ev dihêle ku av bikeve kûrahiya axê li şûna herikîna rûyê erdê, ku ev yek dibe alîkar ku şilbûn çêtir were hilanîn û çavkaniyek hêdî û berdewam a avdana xwezayî ye, nemaze li herêmên hişk û nîv-hişk. Pêvajoya cemidandin û helandinê ya ji ber barîna berfê dibe sedema baştirkirina avahiya axê, nemaze axên zexm, ji ber ku ew wan ji hev dixe, hewakirina wan baştir dike û kapasîteya wan a avdanê zêde dike herwiha porozîteya wan zêde dike, ku belavbûna kokan û vegirtina xurekê hêsantir dike. Berf di têkoşîna li dijî nexweşî û kêzikên çandiniyê de roleke giring dilîze, ji ber ku germahiyên nizm gelek larvayên kêzikan û nexweşiyên zirardar ên ku di axê de dijîn ji holê radikin, ji bilî kêmkirina belavbûna fungî û bakteriyan ku dibin sedema nexweşiyên nebatan.

Berf mîqdarên piçûk ji pêkhateyên nîtrojenê yên ji atmosferê dihelin, dihewîne, ku dema dihele vediguhere formeke ku ji hêla nebatan ve tê mijandin, bi vî rengî dibe sedema zêdebûna berdariya axê û baştirkirina mezinbûna berheman. Berf qateke îzoleker çêdike ku berhemên zivistanê diparêze, ji ber ku germahiya axê diparêze, reh û beşên nebatan ên li binê erdê ji sermaya dijwar diparêze, herwiha guherînên ji nişka ve yên germahiyê kêm dike.

Sûdeke din a berfê heye ew e kêmkirina şorbûna axê ye, ji ber ku helandina hêdî hêdî dibe alîkar ku xwêyên zêde ji tebeqeyên rûyê erdê, nemaze li erdên şor werin şuştin, ku bandorek erênî li ser berhemdariya erdên çandiniyê dike.

Qalindahiya berfê ya zêde an jî demên dirêj ên cemidandinê dikarin ji bo hin berhemên hesas zirardar bin û helandina bilez a berfê eger nebatan têra xwe nebîne dikare bibe sedema erozyona axê. Di heman demê de, ger berf bi awayekî nerm berdewam bike, di rêkxistina şilbûna axê û amadekirina wê ji bo demsala çandiniyê ya bê de roleke girîng dilîze.

Hatina berfê û hêviya cotkatran

Tevahî herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê bi rengê Spî hatibû xemlandin, barîna berfê kêfxwşiyek di nava dilê welatiyan de çê kir bi taybet cotkar. Bi hatina baran û berfê, cotkar dilxweş û geşbîn in, ku piştî hişkesaliya par, vê salê çandinî baş bibe û bandoreke rasterast li aboriya deverê bike.

Çavê her kesî û bi taybet cotkaran ku li barîna baranê bû, çend rojên berê hêvî û xeyalên wan bi cih hat û li piraniya deverên herêma Bakur û Rojhilatê Sûriyê berf bariya û piştre baran.

'Barîna berfê pir başe ji bo erdên çandiniyê'

Hatina berfê her gav wekî nişaneke xêr û bereket tê hesibandin. Lewma Cotkarê bi navê Beha El-Dîn El-Mehmûd ku ji gundê Horan Xerbî li gundewarê rojavayê bajarê Qamişlo kêfxweşiya xwe bi hatina berfê anî ziman û barîna berf û baranê weke xêr û rehmet bi nav kir.

Cotkarê bi navê Beha El-Dîn El-Mehmûd wiha berdewam kir: "Hêviya me mezin bû bi hatina berfê piştî salên hişkesaliyê, gelek cotkar bi metirsî bûn lewma erdên xwe neçandibûn, lê piştî vê barîna dawî dest bi çandiniyê kirin. Ev berf gelekî girine hem ji bo şilbûna erdê hem jî dibe sedema ji hole rakirin û kuştina kêzik û kurmikên ku ziyanê didin axê. Erd îsal bi barîna berfê têr av vexweriye êdî nema metirsî heye ji hişkesaliyê."

Rêjeyên baranê ku di heyama 24 demjimêran de heya demjimêr 8:00 danê sibeha roja Înê, 2'ê Rêbendana 2026'an: Dêrik: 21 mm, El-Zuhêriyê: 22 mm, Hîmo: 4 mm, Amûdê: 1,5 mm, Tirbespiyê: 10 mm, Qamişlo: 5 mm, Til Koçer: 25 mm, Dirbêsiyê: 4 mm, Çil Axa: 15 mm, Ebû Qesayb: 14 mm, Til Hemîs: 18 mm, Til Brak: 3 mm, Til ELo: 19 mm, Hesekê: 3 mm, Mebrûka: 6 mm, Hol: 3 mm, Til Temir: 1 mm, Um Madfa: 5 mm, Ebû Rasên: 10 mm, Til Beyder: 11 mm, Şedadê: 7 mm, Erîşa: 7 mm.

Hişyarî bi pêla qeşayê

Dibe ku herêm piştî barîna berf û baranê li beramberî pêla qeşayê rû bi rû bimîne, lewma divê cotkar ji bo parastina zevî û erdên xwe yên çandiniyê bikin, hin tedbîran bigirin, derbarê vê yekê jî Meclisa Aborî û Çnadiniyê ya kantona Cizîrê hişiyarî dan cotkaran ku tedbîrên pêwîst bigrin.

Rêyên pêşîlgirtina pêla qeşayê

Bikaranîna malên plastîkî ji bo parastina çandiniyan, nixumandina nebatên hesas bi paçikan an bi plastîkan, avdaniya êvarî an berê sibehê ji bo bilndkirina pileya germbûnê, avdaniya nebatan bi avê berî pileya qeşayê.

Dorpêç nikare berxwedana gel têkbibe

Wargeha Mexmûr û taxên Kurdan ên li Helebê (Şêxmeqsûd û Eşrefiyê) her rastî siyaseta dorpêçê ya li ser bingeha têkbirina vîn û berxwedaniyê tên, lê gelên Wargeha Mexmûr û taxên Kurdan ên Helebê li hemberî hebûna bêrûmet jiyana birûmet a berxwedaniyê hilbijartine. Herwiha dorpêç wê nikaribe berxwedana gel têkbibe.

Ronahî Sadûn

Gelê Kurd li ku bin, siyasetên desthilatdariyê yên qirêj li dijî wan hatiye meşandin, ji dîrokê bigre heya roja îro ev yek berdewam e. Lê ji ber ku gelên Kurd gelekî berxwedêre, her dem ev siyaset vala derxistine û bi serkeftinê re tacîdar bûne. Sedsal in Kurd rastî qirkirin, înkar û bêmafiyê tên, çima ev yek li ser wan domandiye? ji ber li hemû cîhanê gelên ku rastî qirkirin û înkar hatine, li ber xwe nedane. Lê gelê Kurd gelê ku teslîm nabe û ji bo maf, welat û azadiya xwe, ruhê xwe daye ber mirinê û gotiye; "Yan hebûna birûmet, yan nebûn li hemberî bê rûmetbûnê."

Kurdan ji dîrokê ders girtin

Niha em bînin roja îro, Kurd êdî weke berê nîn in û ji dîrokê gelek wane girtin, li ser wê bingehê xwe ava kirin û bûne xwedî hêz, rêveberî, rêxistinbûyîn û hwd…. Lewra hêrsa desthilatdariyê hîn bêtir li hemberî Kurdan mezintir bûye, ji bo wê berê xwe dane planên cuda û li ser Kurdan didin meşandin. Yek ji wan planan jî, plana dorpêçê ye ku niha li ser taxên Kurdan Şêxmeqsûd û Eşerefiyên ên li Heleb ji aliyê hikumeta veguhêz ve tê meşandin, di heman demê de li wargeha Mexmûrê dorpêçek heye.

Bi salan e dorpêç li ser taxên Kurdan Eşrefiyê û Şêxmeqsûd ên Helebê heye, salên berê di dema Esed de bi destê rêjma Baasê dorpêç dihat kirin, di roja îro de jî ji aliyê hikumeta veguhêz ve dorpêç heye. Li Wargeha Mexmûr piştî dorpêça PDK'ê, vê carê bi dorpêçek hikumeta Iraqê re rû bi rûye ku rûpelên dîrokê xwe dûbare dikin bi heman zihniyetê, lê tenê kesên desthilatdar tên guhertin.

Şêxmeqsûd û Eşrefiyê

Taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyê di salên ku krîza li Sûriyê destpê kir û heya niha di hedefa êrişên cuda cuda de ne. Destpêkê di hedefa çeteyên El Nusrayê de bûn, piştre di hedefa çeteyên DAIŞ'ê de, herwiha bi salan bûn hedefa rejîma Baasê jî, niha jî di hedefa çeteyên girêdayî hikumeta veguhêz de ne.

Nêzî 500 hezar mirov li taxên Kurdan dijîn

Heleb cihê bazirganî, aborî û cihekî stratejîk e. Taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyê parçeyekî Helebê ye. Ev tax li cihên bilind in ku li ser bajêr dinêrin. Nêzî 400-500 hezar mirov li van taxan dijîn. Di van taxan de hemû pêkhateyên li Sûriyê, hene. Ev her du tax gelek caran rastî êriş û dorpêçan hatiye, ku ji 2013'an vir ve Taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyê yên Helebê bi hemû awayî di bin dorpêçê de bûn.

Niha jî ji aliyê hikumeta veguhêz ve bi armanca zext û kontrolkirinê, siyaseta dorpêç tê meşandin.

Rêyên çûna û hatinê hatine girtin, hem jî rê li ber sotemenî, alîkarî û pêdîviyan hatiye girtin. Di encamê de alozî û binpêkirin ji aliyê komên girêdayî hikumeta veguhêz ve tê kirin. Rewşa van taxan di nava nearamiya êrişên hikumeta veguhêz de ye. Li hemberî wê jî Hêzên Ewlekariya Hundirî gel ji êrişan diparêzin, gel jî bi erka xwe ya Şerê Gelê Şoreşgerî radibe.

Armaca êriş û dorpêça li ser taxên Kurdan ên li Helebê

Armanca êriş û dorpêça li ser taxên Kurdan ên li Helebê (Şêxmeqsûd û Eşrefiyê) ew e ku aramî û demokrasiya van taxan bê xerakirin. Ji ber ku li van taxan aramî, edalet, demokrasî û wekhevî heye. Ji bo wê hikumeta veguhêz bi destûr û destekdayîna dewleta Tirk, dixwazin vê aramiyê xera bikin û tevliheviyê çêkin.

Hikumeta veguhêz rêya şer li şûna rêya aştiyê hildibijêre

Hikumeta veguhêz ku şûna Esed cih girtiye, heman siyaseta Esed dide meşandin. Di heman demê de ew li aliyekî peymanan îmze dike, li aliyê din jî binpê dike. Bi vê yekê ew ji bo gelên Sûriyê aştiyê naxwaze, şer dixwaze.

Di çarçoveya Peymana 10'ê Adarê de ya ku di navbera Fermandarê Giştî yê QSD'ê Mezlûm Ebdî û Serokê hikumeta veguhêz Ehmed El-Şara de hatibû îmzekirin, di 1'ê Nîsanê de di navbera Meclîsa Giştî ya Taxên Şêxmeqsûd û Eşrefiyeyê û hikumeta veguhêz de jî peymana ji 14 xalan pêk dihat, hatibû îmzekirin. Lê ji aliyê hikumeta veguhêz ve wekî çawa peymana 10'ê Adarê bicih neanî, peymana 1'ê Nîsanê jî binpê kir. Ji ber ku di hişmendiya wê hikumetê de serdestî heye. Dibêjin em ê hir tiştî li gorî xwe bikin, ji derveyî xwe gel an neteweyek din di nav xwe de qebûl nakin. Hişmendiya şovenîst, înkar, kuştin û qirkirina gelan bi wan re heye. Ev li gelek deverên Sûriyê jî hate dîtin.

Li kêlek dorpêça taxên Kurdan, li Wargeha Mexmûrê jî dorpêç heye

Şêniyên Wargeha Penaberan a Şehîd Rustem Cûdî (Mexmûr) ku ji aliyê Neteweyên Yekbûyî ve weke Penaberên siyasî hatî pejirandin, bi salên dûr û dirêj in ku rastî zilm û zordariya dewleta Tirk, PDK tên û niha jî bi ya Iraqê rû bi rû ne. Li wargeha Mexmûrê nêzî 12 hezar welatiyên ji Bakurê Kurdistanê hene, şêniyên wargehê piştî rêyek gelek dirêj a tije êriş, zehmetî û êşên jiyanê, li Mexmûrê bicih bûne. Ji dema bicihkirina wan li wargehê û heya niha êriş û dorpêç li ser wan heye. Lê her ew li ber xwe didin û Wargehê teslîm nakin.

Hikumeta Iraqê ji 10'ê Nîsana 2025'an ve dorpêç danîye ser Mexmûrê. Ev dorpêç didome. Di sala 2019'an de jî hikumeta Herêma Federe ya Kurdistanê dorpêç danîbû ser Mexmûrê. Hem hikumeta Federe ya Kurdistanê û hem jî hikumeta Iraqê bi polîtîkayên dorpêç, tepisandin û zextan hewl dide ku şêniyên Mexmûrê wargehê vala bikin. Lê li dijî êrişan û dorpêçê şêniyên Mexmûrê têdikoşin û Mexmûrê diparêzin.

Çiqasî berxwedanî li hemberî dorpêçê hebe, pêwîstiya pêdiviyan jî heye

Li Şêxmeqsûd û Eşrefiyê, herwiha li Wargeha Mexmûrê jî her çiqasî ku berxwedaniya gel li hemberî dorpêçê bilind be, lê nederbaskirina pêdiviyên bingehîn û girtina rêyan, zordariyeke mezin derdixîne holê. Zivistan bi sermayê mirinê li ser wan derbas dibe, havîn jî bi germahiya tîna rojê jiyan dikin. Ev gelê leheng dibêje em ê her tiştî li ser xwe qebûl bikin, lê jiyana ku li ser me bê ferzkirin û xwe ji rastiyê re bêdeng bikin, qebûl nakin.

Em di demên şoreşa azadiyê de jiyan dikin

Di encamê de em vê tînin ziman ku em ne di çaxê Osmaniyan de ne ku dewleta Tirkiyê hemû devran ji xwe re dagir bike û bike ya xwe. Û em ne di demê rejîma Baas de ne ku hikumeta veguhêz li ser gelên Sûriyê, bi taybet Kurdan desthilatdariya xwe bimeşîne. Hikumeta Iraqê jî wê nikaribe vîna gelên Wargeha Mexmûrê bi dorpêçê têk bibe. Îro em di demên şoreşa azadiyê de jiyan dikin. Ji bo wê lêvgera bingehîn a van desthilatdaran gel e, ger ku gel wan qebûl neke û ji bo gel nexebitin, wê dawîbûna wan bê, ji ber tekez şoreşa azadiyê ya gelan wê bi ser bikeve.

Îran: Serhildana Hevpar û Jiyana Hevpar

Erdogan Altan

Îran piştî serhildana gel a ku bi qetilkirina Jîna (Mehsa) Emînî ya di 16'ê îlona 2022'an de dest pê kir êdî ne Îrana berê ye. Daxwazên ji bo maf û azadiyên jinan, digel windakirina serdestiya aborî û leşkerî ya ku welat heta niha diparast, krîzek kûr afirandiye. Gelê Kurd û hemû gelên Îranê bi awayekî zelal nîşan dane ku pergal nikare bi vî rengî berdewam bike. Pirsa ku îro were pirsîn ev e: Gelo Komara Îslamî ya Îranê dê guhertinan bike, an na? Ger ne wisa be, dê pêşeroja Îranê çawa were şekildan?

Siyasetên Îsraîl û Amerîkayê yên qelskirina Îranê berdewam dikin. Di mijara rakirina kembera Şîa de encamên astek diyarkirî standin. Niha bi sepandina zextê ji derve li Îranê hewl didin ku li hundir tevgerînek derxînin holê. Bi ketina nirxên pereyên Îranî re çalakiyên protestoyê dest pê kirin. Pêşengiya van çalakiyan ji aliyê xwendekaran ve tê kirin. Ji Îsraîl û Amerîkayê peyamên piştgiriyê têne dayîn. Li hember vê rewşê Serokomar Pezeşkiyan bi qedexekirina tundiyê li xwepêşandêran hewl da pirsgirêkê bi muxatabiyê çareser bike. Lê ev rewş zêde dirêj nebû, binçavkirin û girtin dest pê kirin. Bi rewşa heyî, Îran di rabûna serhildanek hundirîn a mezin de di pozîsyonek qels de ye.

Rejîma Komara Îslamî ku di serdema nûjen de hatiye damezrandin, ji derbasbûna ji kevneşopiya dewleta dîrokî ya Îranê dûr, bi xurtkirina wê bi îdeolojiya olî, bi awayekî çewsandîtir ew ji nû ve ava kiriye. Her çend ew xwe wekî 'şoreşek' pêşkêş dike jî, vê rejîmê lêgerîna gel a ji bo azadî û wekheviyê wekî amûrek bikar aniye û nasnameyên cûda wekî gefek ewlehiyê ya domdar kod kiriye.

Dikarin bêjin ku rejîma heyî kapasîteya birêvebirina erdnîgariyek wekî Îranê ku xwedî kûrahiya dîrokî û pirrengiya civakî ya wusa ye, winda kiriye. Ev ne tenê krîzek meşrûiyetê ye, lê di heman demê de krîzek rêveberiyê ye jî. Dînamîkên hêzê yên guherbar li Rojhilata Navîn û veguherînên di jeopolîtîka enerjiyê de modela dewleta navendî û îdeolojîk a Îranê her ku diçe bêfonksiyon dike. Zêdebûna daxwazên azadî û debara jiyanê yên vê dawiyê li bajarên cuda yên Îranê, nîşaneya vê krîza avahîsaziyê ye di asta civakî de.

Rejîma niha ya Îranê ji bo birêvebirina vê pêla serhildanên piralî kapasîteya siyasî tune ye. Ev ji ber ku refleksa bingehîn a rejîmê ew e ku daxwazên civakî ne wekî qadeke danûstandinên siyasî, lê wekî gefek ewlehiyê bibîne. Dibe ku ev refleks di demên berê de bi rêya tepeserkirinê heta radeyekê encam dabe; lêbelê, di qonaxa niha de, ev rêbaz berevajî dibin. Her hewldanek ji bo tepeserkirinê rewatiya rejîmê bêtir têk dibe û şikestina civakî kûrtir dike.

Ne hişkbûna îdeolojîk, ne sozên sînorkirî yên reformê, ne jî retorîka dijminên derve nikarin vê şikestinê tamîr bikin. Pirsgirêk ne di polîtîkayên rejîmê de ye, lê di zîhniyeta dewletê de ye ku ew temsîl dike. Daxwaza gel eşkere ye: ku di jiyana xwe, nasname û pêşeroja xwe de xwedî gotin be.

Çareserî ne hişkbûna bêtir a mantiqa dewleta neteweyî ya navendî ye, peymanek civakî ya nû ye ku pirrengiya dîrokî ya Îranê wekî îhtîmalek siyasî dihesibîne. Pêkhateyeke ku mirov bi îradeya xwe ya herêmî beşdarî jiyana siyasî dibin, nasname nayên tepeserkirin û bawerî û ziman êdî ne pirsgirêkek ewlehiyê ne, ji bo Îranê ne utopyayek e; ew tekane rêya derketinê ye ku li gorî rastiya wê ya dîrokî ye.

Yemen; Ji dagirkeriyê, ber bi yekîtiyê û heya parçebûnê ve

Yemen ji sedsala 19'an ve bûye şahidê parçebûn û tevlîheviyê. Ew di sedsala 21'ê di çarçoveya nexşerêya Rojhilata Navîn ya hemdem de ji ber pilan û berjewendiyan dibe sê parçe.

Navenda Nûçeyan

Yemen di serdemên dagirkerî û serweriya hêzên herêmî de:

Di sedsala 19'an de Yemena Başûr di nav de paytexta wê Eden di bin desthilatdariya Birîtaniya de bû, herwiha beşa din a Bakur di bin dagirkeriya Împeratoriya Osmanî de bû. Wê serdemê, Yemen di rewşeke wiha de bû ku parçekirî bû di navbera hêzên desthilatdar, ji aliyekî ve Birîtaniya û aliyê din ve dagirkeriya Osmanî. Ev rewş bi dehên sala dewam kir, heya şerê cîhanê yê yekemîn, bi têkçûna dewleta Osmanî re, di sala 1918'an de Osmaniyan xwe ji bakurê Yemenê vekişand. Piştre Yehiya Hemîddedîn, memlekeya Mitewekliye ya Yemenî ragihand. Lê serweriya Birîtanî li ser aliyê başûr hîna berdewam bû heya sala 1967'an, piştî ku şer rûda û Birîtaniya xwe ji Yemenê vekişand, di encamê de jî Komara Yemen a Demokratîk a Gelan hat ragihandin. Di wê demê de ew meyldar bû bi aliyê yekîtiya Soviyêtê, herwiha bû hevbenda wê. Tevî ku danûstandinên di navbera herdu aliyan de jî, dîsa di salên 70 û 80'î şer rû da.

Yekbûna Yemenê:

Di sala 1986'an de, Yemena Başûr bû şahidê şerekî navxweyî yê xwînî ku beşeke mezin a serokatiya wê ya siyasî ji holê têkçûn, ji ber ku Yekîtiya Sovyetê alîgirê sereke yê Başûr ket qonaxeke parçebûnê. Piştre, hewldanên ji bo yekitiyê bileztir bûn heta ku di 22'ê Gulana 1990'an de ala Komara Yemenê li Edenê hate bilindkirin, Elî Abdullah Salih bû serokê dewleta nû û Elî Salim Elbeyd bû cîgirê serokê wê. Herwiha destûreke nû ji bo Yemena yekbûyî hate ragihandin û di referandûmê de di sala 1991'ê de hate pejirandin. Lê belê, yekitiya Yemenê di demeke kurt de rastî ezmûneke dijwar hat, ji ber ku di 5'ê Gulana 1994'an de şerekî navxweyî di navbera her du aliyan de dest pê kir, sedem jî ew bû ku nakokî di navbera rêberên her du aliyan de li ser parvekirina desthilatê û entegrasyona artêşê derketin. Şer heta Tîrmeha heman salê berdewam kir û di encamê de 7 hezar heya 10 hezar kes hatin kuştin. Şer bi serketina hêzên Elî Abdullah Salih û têkçûna hêzên başûr û reva rêberê wan ê şoreşger Elî Selîm Elbeyd bi dawî bû.

Tevgera Başûr:

Serkeftina başûrê Yemenê dawî li pevçûnê neanî, lê belê ew kûrtir kir. Welatiyên başûrê Yemenê wê demê bawer dikirin ku yekîtiya aştiyane ya her du aliyan di wê rojê de bi dawî bû û li şûna wê dagirkerî cih hat guhertin û bû sedema derxistina bi hezaran kadroyên başûr ji karan û talankirina erd û milkan. Ev rewş di sala 2007'an de bû sedema ku wekî Tevgera Başûr derkeve holê û daxwazên parçebûnê were kirin. Lê zû veguherî tevgereke siyasî ya gelêrî ku banga serxwebûnê û vegerandina dewleta Başûr bike.

Di sala 2011'an de, bi destpêkirina xwepêşandanên gelan a ku ji Tûnisê dest pê kir, daxwaza veqetînê bi demkî di axaftina Tevgerê de paşve çûû başûrî tevlî xwepêşandanên gelêrî bûn ku li bajarên Yemenê belav bibin, daxwaza hilweşandina rejîma Elî Abdullah Salih kirin, da ku di sala 2017'an de hilweşe. Da ku Yemen ber bi sê herêmên parçebûyî ve here, aliyek jê di bin destê Hûsiyan de be, aliyê din yê başûr e û aliyê din yê bakur be.

Konseya (Meclisa) Veguhêz:

Piştî desthilata Hûsiyan li paytext Senayê û deverên din di sala 2014'an de, hevsengiya hêzê û serseriyê li ser erdê hat guhertin. Di sala 2017'an de, Konseya Veguhêz ya Başûr bi serokatiya Idarûs Elzubeydîhate ragihandin. Ev meclis Eden û deverên berfireh ên li başûr kontrol kir. Di Gulana 2023'an de, Meclisa Veguhêz a Başûr li Edenê serokatiya xwe ji nû ve saz kir, 25 endam pêkdihatin, ji bilî destnîşankirina serokên desteyên girêdayî wê. Herweha meclisa şêwirmendiyê ya ku

ji 392 endaman pêktê hat avakirin, li gel Meclisa Neteweyî wekî odeya duyemîn a zagonsaziyê ya meclisê kar kir. Di heman salê de, Meclisa Veguhêz ya Başûr konferansek li dar xist da ku serok û nûnerên pêkhateyên siyasî yên başûr beşdar bibin û "Peymana Neteweyî" ya ji bo parçebûnê bi dawî îmze bikin. Ev yek jî bi sedama paşguhkirin û dûrxistina parêzgehên başûr ji rêvebirina siyasî û aborî. Di destpêka sala 2026'an de, Konseya Veguhêz ya Yemenê ragihandina destûrî weşand, tê de jî ji bo avakirina dewleta Erebistana Başûr heyama du salan eşkere kir. Di ragihandina destûra bingehîn de tê gotin ku dewleta Erebistana Başûr dewleteke serbixwe ye û sînorên wê yên Komara Demokratîk a Gel a Yemenê ya berê ku paytexta wê Edenê ye. Herwiha di qada navneteweyî de tê naskirin. Ew beşek ji cîhana Erebî û Îslamî ye, zimanê wê Erebî ye, ola wê Îslam e, hem jî Îslam çavkaniya sereke ya zagonsaziyê ye.

Di daxuyaniyê de hat destnîşankirin ku sîstema siyasî li dewleta Erebistana Başûr li ser prensîba cudakirina di navbera desteyên cîbcîkar û desteyên din, pergaleke demokratîk a sivîl a li ser îradeya gel, serweriya dadweriyê, pirrengî û rêveberiyeke baş wê were avakirin. Bi vî rengî gel dê piştî qonaxa veguhestinê bi referandûma giştî cewherê sîstema siyasî diyar bike. Ragihandina destûrî, qonaxeke veguhestinê ya du salan diyar kir, hem jî dikare ji bo demeke ku ji dema bingehî derbas nebe. Armanc jê ew e ku peywirên pêwîst pêkwerin ji bo avakirina dewleteke demokartîk bi vîna gel li ser bingeha dadwerî û wekheviyê.

Hedremewt û piştperdeya parçebûnê:

Bê guman parçebûna Yemenê di hemdemiya ragihandina xweseriya dewleta Xaka Somal û qebûlkirina Israîl jê re, tê wateya ku pilanên nexşerêya Rojhilata Navîn dest pê dike û bi pratîkî ev yek tê pêkanîn. Di heman demê de li ser bingeha rewşa siyasî û berjewendiyên aborî yên kapîtalîzma nûjen wê ev nexşerê bê pêkanîn. Mijara Hedremewtê û parçebûnê ji ber mijareke aborî, desthilatdarî û berjewendiyan e, bi destwerdana Siwûdiyê û Îmaratê. Parêzgeha Hadhramaut bi tena xwe ji sedî 75 rûbera Yemenê ye, ji ber ku rûbera wê nêzîkî 193,000 kîlometreyan e. Li ser Deryaya Erebî 360 kîlometre dirêj e û li bakur bi Erebistana Siûdî û li rojhilatê wê Uman e. Ew di navbera Deryaya Erebî û hundirê Erebistana Siûdî de pireke bejahî pêktîne, di heman demê de benderên mezin ên wekî Mukla û Elddeba ji bo hinardekirina petrolê hene. Li parêzgeha Hedremewtê 80 ji sedî petrola Yemenê bi giştî tê derxistin. Ji ber vê sedemê ji aliyekî ve Îmarat piştgiriya serxwebûna beşa Başûrê Yemen dike, da ku wê bixe bin serweriya xwe û ji aliyê din ve Sûdiya Erebistan dixwaze vê beşa zengîn ji çengên Îmarat bikişîne. Ev yek jî wê bihêle ku şerê ji bo serweriyê di navbera her du aliyan de gurtir bibe û Yemena Başûr ber bi kirîzeke mezin ve here.

Piştî Rûsiya û Îranê dora Tirkiyê ye!

Dilyar Cizîrî

Hêzên Rojavayî û Îsraîl ev demeke hewl didin destê eniya Astana ku bi dehan civîn ji bo Sûriyê li dar xistin, bi tevahî ji xaka Sûriyê qut bikin. Bi Şerê Ûkraniya re dest pê kirin rola Rûsiya qut kirin, paşê bi bi êrişên Îsralê rola Îranê ji Sûriyê qut kirin û hemû komên girêdayî wê derxistin. Di encamê de hikûmeta berê ya Beşar El Esed hate ruxandin.

Wer xuya dike niha jî dor hatiye ser dewleta Tirk. Her çendî Tirkiyê hevkarê wan e û endameke Nato'yê ye, lê siyasetên hikûmeta AKP/MHP'ê li pêşiya plana xwe asteng dibînin. Beşekî plana dûrxistina Tirkiyê peymana Îsraîl, Yûnanistan û Qibrisê ye. Bi vê yekê destê Tirk di rojhilatê Derya Spî de sînordar kirin.

Li aliyê din Îsraîl û piştevanê wê di nava hewldanan de ne bi sala nû re destê dewleta Tirk temamî ji derbixin. Geşedanên vê dawiyê li Sûriyê têne jiyankirin, vê yekê nîşan dide. Heger em rojevên çend rojên derbasbûyî binirxînin, Navenda Çavdêriya Mafê Mirovan a Sûriyê jî di nav de gelek çavkaniyan behsa êrişa roja 30'ê kanûnê di koşka serokatiyê ya Sûriyê de kir. Hate gotin, kesayetek payabilind hatiye kuştin û hejmarek birîndar çêbûne. Di heman demê de gotin pişt êrişê Serokê Veguhêz Ehmed El Şeri ne xuya ye. Hinan got birîndar bû ye û li Tirkiyê tê dermankirin, hinan din got hatiye kuştin. Wezareta hindir a HTŞ'ê li dijî van îdayan daxuyaniyên bê istqrar da. Carekê daxuyanî kişandin, Careke din berdevkê wezareta hindir daxuyanî da û got tiştek nîne û îda ne rastin. Li ser bûyerê jî hin alîgirên HTŞ'ê gotin aloziya li Koşkê bi teqînekê destpê kiriye, veguheziye şer û 12 deqeyan dewam kiriye. Paşê şandeyek istixbaratên rojavayî gihane Koşkê û alozî veşartine.

Ya girîng di vir de ne mirin an mayîn kesane. Ew bûyer şerekî di navbera kîjan hêzan de ye?. Di nerîna min de ev derbeyek li dijî destê dewleta Tirk di Sûriyê de ye. Wer xuya dike hêzên rojavayî ji destdirêjiya Tikiyê a di hikûmeta veguhêz a Sûriyê de aciz bûne.

Ji ber destwerdana Tirkiyê bûye sedema bê istqrariya Sûriyê. Di sala derbasbûyî de ne Ehmed El Şeri Sûriyê bi rêve dibir. Hakan Fîdan û rayedarên Tirk di hemû mijaran de xwe ferz dikirin. Ji niha û şûn ve dê rewş cûda be.

Xaleke girîng a dûrxistina Tirkiyê ji dosya Sûriyê biryara Birîtaniya ya xistina komên çekdar ên girêdayî Tirkiyê di lîsteya xwe ya cezayan de ye. Bûyerên li Koşka serokatiyê yên 30'ê meha kanûnê jî berdewama wê ye.

Dibe hinek bêjin ma komên çekdar ên girêdayî dewleta Tirk di Sûriyê de pir zêde ne, bandora wan jî mezine. Raste zêde ne, lê ji yên Îranê û Heşdî El Şebî ne zêdetir in. Di nava çend rojan de hemû alîgirên Îranê û rêjîma Essd ji holê rakirin.

Di encam de wer xuya dike êdî destê dewleta Tirk wê di Sûriya nû de nîn be, ji ber wê jî sala 2026'an dê bibe sala guhertinên bingehîn li ser asta tevahî Sûriyê.

Navendîbûn di Rojhilata Navîn de penceşêreke

Reşo Mihemed

Li Rojhilata Navîn ji serdemên kevnar ve beriya şerê cîhanê yê yekem şer û pevçûn heya roja îro berdewam in, carnan hêzên navdewletî, carnan hêzên herêmî destwerdan di welatên Rojhilata Navîn de kirine, xistine bin serweriya xwe, bûne alîgirên hin hêzan da ku parçebûna welatan çêkin. Di heman demê de ji ber desthilatdariya li ser gel, êdî sîstema navendîbûna rêvebirinê û ya siyasî nema tê qebûlkirin. Gel radibin şoreşan li dar dixin, doza azadiyê dikin, mafê rêvebirinê weke siloganekê dibêjin. Lê tişta xerab a ku çêdibe, destwerdana hêzên hegemon ên navdewletî ye. Her tim van desthilatdaran qeyran bi serê gel û welatan de anîne, ji wan welatan: Îraq, Fîlestîn, Sûriyê, Kurdistan, Yemen, Îran û hwd… bi dirêjahiya sed salî parçebûn, serdestî, zordarî ji ber mijara navendîbûna dewleta pêkhatiye. Em li Îraqê binerin, bê çi rewşa wê ye, ji destpêka avabûna wê ve ji ber olperestiyê, nijadperestiyê û pevçûna li ser qezenckirina desthilatdariyê hîna jî ji ber destwerdana Îranê, Tirkiyê û Amerîkayê ne, rewşa wê ne aram e. Tevî ku Îraq dewleteke lawaz e, wê parçeyek ji Kurdistanê kiriye bin serweriya xwe, tevî ku federaliyet sîstema Başûrê Kurdistanê ye, lê dîsa Îraq ji ber hegemoniyê dixwaze sîstema Başûr lawaz bike. Îran jî piştî sedsalekê ji tevlîheviya ku li Rojhilata Navîn afirand, welat dan ber qeyranan, baskên wên li piraniya welatan hatin birîn, êdî di sînorê dewleta xwe de lawaz maye, nexasim piştî destpêkirina Şoreşa Jin, Jiyan, Azadî li Rojhilatê Kurdistanê, herwiha êrişên Israîl û Amerîka, niha Îran di orta kirîzekê de dijî. Li seranserî Îran û Rojhilatê Kurdistanê xwepêşandan tên dîtin, sedem jî sîstema Îran a milalî û qirker e. Çendîn Îran bixwaze sîstema kevin bimeşîne, êdî wê nikaribe rê li ber têkoşîna gelan bigire, em dibînin sîstema Îranê di xeteriyekê de ye, Amerîk û Israîl dixwazin wê ji kok lawaz bikin û parçe bikin. Li Sûriyê piştî rûxandina hukimê Baas ê 50 salî hilweşiya, HTŞ'ê hat şûna wê, erka ku HTŞ'ê kir, pilanên parçebûnê da pêşiya xwe, rola Tirkiyê û Israîl ji bo parçebûnê sereke bû. Li Rojavayê Kurdistanê sîstema Rêveberiya Xweser li ser lingan e, ew li dijî sînorên netewî, erdîngarî û bîrdozî ye, dijî parçebûn û navendîbûnê ye, hevbeşî û pirrengî di hemû weran de, silogana vê sîstemê ye. Filestîn, Lubnan û Israîl ji ber heman sedemê ji sed salî û heya roja îro ji ber serdestiyê, nijadperestî û olperstiyê, herwiha sîstema navendîbûnê şer ranewestiyaye. Ev her sê welat dibin xalên bingehîn ji bo destpêkirina nexşeya Rojhilata Navîn a nû, nexşeya nû gelo wê çawa be, pirbûna sînoran, parçebûn û xurtkirina hîmê navendîbûnê be, yan wê demokrasî xurt bibe. Nimûneya herî berbiçav li Yemenê tê dîtin, li wir nexşeya Rojhilata Navîn a nû pêktê, ji dêvla welatekî demokras pêk were, sê dewletên bi sînor tên avakirin. Li Tirkiyê û Bakurê Kurdistanê pêvajoya Aştî û Civaka Demokratîk ji bo bidawîkirina navendîbûnê û azadiya gelan ji hêla Rêber Apo ve tê meşandin. Em dibînin ku navendîbûn, projeya hêzên serdest e, ew weke penceşêrekê ye di giyanê Rojhilata Navîn de ye. Li hêla pêvajoya aştiyê ya Rêber Abdullah Ocalan e, li ser hîmê neteweya demokratî e, tekez ji bo nexşerêya Rojhilateke Navîn a demokrat û aştiyane riya çereseriyê ye, hem jî dermanê êşa hemû gelên bindest û bêmaf e.

Xebatên Navenda Elektrîkê li bajarê Dêrikê

Hevserokê Navenda Elektrîkê li bajarê Dêrikê Serpel Şêxmûs diyar kir ku rewşa elektrîkê li bajarê Dêrikê li gor bajarên din baştire û wiha got: "Ji bo xizmeta gel em her dem di nava tevgerê de ne."

Berçem Silêman/ Dêrik

Navenda Elektrîkê li bajarê Dêrikê piştî sala 2011'an ji aliyê Rêveberiya Xweser ve tê birêvebirin. Di navendê de 29 endam cihê xwe digrin, di heman demê de gelek beş jî têde hene wek; Beşa Rêveberiyê, Dîwan, Erşîf, Darayî, Mîhengan, Ewlehî û beşa rewşên awarte.

Di derbarê kar û xebatên Navenda Elekitrîkê li bajarê Dêrikê de Hevserokê navendê Serpel Şêxmûs ji Rojnameya me re axivî.

Kar û xebatên Navenda Elektrîkê

Serpel Şêxmûs da zanîn ku her beşek di navenda elektrîkê de karekî wê yê cûda heye û wiha got: "Navenda elektrîkî karê wê xizmetguzariye lewma hertim di nav tevgerê de ye. Destpêkê elektrîk ji enefata tê paşê diçe meydana bajarê Dêrikê û ji meydanê nû belavî 4 navendan dibe, xeta munteci, xeta ketîbê, xeta kornîş û xeta sîna'a. Di heman demê de her navendek ji wan mîgatê wê ji ya din veqetandî ne, xeta munteci ji 5 heya 6 mêga

ye, xeta kornîş û ya sîna'a her yek 3 mêga ne, xeta ketîbê 4 mêga ne. Ji bilî xetên bajarê Dêrikê sê xetên gundan jî hene, xeta Koçerata 33 gund in û xeta wan li ser betrolê ye, xeta Robariya 20 gund li serin û xeta beravê 30 gund li ser in. Di dema berê de navenda elektrîkî rastî gelek astengiyan nedihat, lê dema niha de ji ber ku bajarê Dêrikê mezin bûye helbet wê pirsgirêk rastî me werin. Torên elektrîkê yên bajêr gelekî kevin bûne dema zêde elektrîk were ew tor ger im dibin lewma hertim qutbûn çêdibe û gel gazinan dikin."

Pirsgirêkên ku rastî navenda elektrîkê tên

Hevserokê navenda Elekitrîkê li bajarê Dêrikê Serpel Şêxmûs axaftinên xwe bidawî kirin û wiha got: "Beşê rewşên awarte ji seat

8'sbehê di xezmeta gel de ne û kar dikin heya seat 10'ê Êvarî. Her sal em pirojeyên nû radestî desteya enerjiyê dikin û li gor derfetên heyî bersiva pirojeyê me tê, îsal jî yek ji pirojeyên me avakirina navendên nû ji bo dayîna elekitrîkê ye, ji ber ku navendên me yên heyî zêdeyî 500 mitrî, elekitrîk kêm dibe, lewma hewcedariya bajar bi navendên nû heye ji ber ku bajar mezin bûye. piştî ku me ev seatên elekitronî li her derî danîn hinekî di milê elekitrîkê de dispilîn çêbû, hêviya me ew e ku gel bi me re bibe alîkar û di milê elekitrîkê de wek demên berê zagonan binpê nekin, ji ber ku her kesê zagonan binpê dike wê were ceza kirin 150 dolarî. Em naxwazin di vî milî de zirar bighêje gel û cezayên bi vî rengî bidin. Di heman demê de piraniya gel têkiliyê bi me re dike bi riya telefûnê ev yek dibe astengî li pêşiya me hertim em ji wan daxwaz dikin ku bi awayekî fermî werin serlêdana me bikin, lê mixabin rêzgirtin ji karê beramberî xwe re nagirin, niha em derbasî pêvajoyeke nû bûne pêwîste herkes bi wekhevî û demokratiyetê tevbigere."

Navenda Fereh a Xwebexş; Hêviyê diçînin da ku êşê jê bibin

Aylîn Ehmed/ Qamişlo

Rêveberiya Navenda Fereh a Xwebexş a Girkê Legê Lîna Mîrza diyar kir ku armanca wan a sereke destekdayîna derûnî ji bo zarokên nexweşên penceşêrê ye, herwiha ew hewil didin ku dengê van zarokan bighînin cîhanê.

Ji ber pêwîstiya zarokên nexweş yên penceşêrê bi çavdêriyeke derûnî heye, beriya 5 salan li bajarê Girkê Legê Navenda Fereh a Xwebexş hate vekirin. Di navendê de 25 zarokên nexweş hene û 10 karmend jî dixebitin. Di derbarê kar û xebatên Navenda Fereh a Xwebeş a Girkê Legê rêvebera navendê Fereh Lîna Mîrza ji rojnameya me re axivî.

'Di navendê de 25' zarokên nexweşên penceşêrê hene'

Lîna Mîrza diyar kir ku li navenda

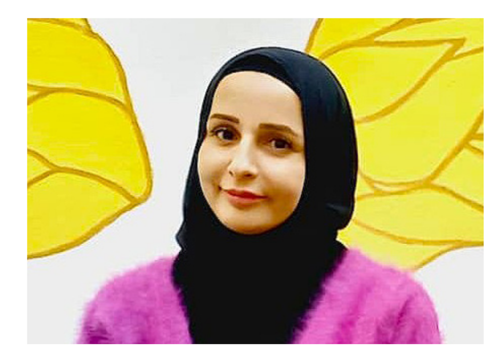

Ferehê 25 zarokên nexweşên penceşêrê hene û 10 karmendên xwebeş dixebitin û wihadomand: "Ji xwe ji ber derfetên me ên darayî kêm in em nikarin hejmareke zêdetir ji zarokan pêşwazî bikin. Me ji bo vê navendê alîkarî ji kesekî nexwestiye û me bi tena serê xwe ev navend vekir. Di heman demê de gelek kesên xêrxwaz hene laîkariyê pêşkêş dikin û em wê alîkariyê li zarokên nexweş belav dikin. Herwiha em van zarokan perwerde dikin, ku çawa bi hevalên xwe re xweşik biaxivin û hem em bi wan re dilîzin da ku kêfxweş bibin wê êşa xwe jibîr bikin. Em gelekî bi van zarokan re alîkarin, piştî

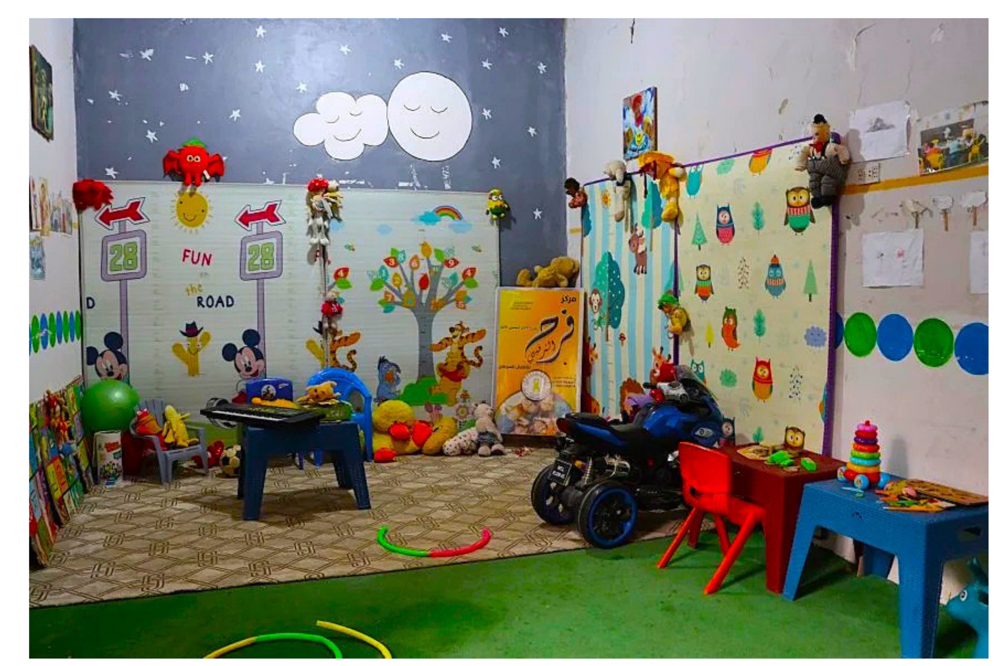

hatina wan li navendê têkiliya wan bêtir bi derdorê re xurt bû."

'Armanca me destekdayîna derûnî ji bo zarokên nexweş e'

Lîna Mîrza anî ziman ku armanca wan a sereke destekdayîna derûnî ji bo zarokên nexweşên penceşêrê ye û axaftina xwe wiha bidawî kir: "Ev navend di destpêka ku hat vekirin zêde amûr lê tunebûn, lê niha navend pêşketiye û kefa zarokan jê re tê. armanca me a sereke destekdayîna derûnî ji bo zarokên nexweşên penceşêrê ye. Ji zarokên navendê heta niha 6'an ji ber nexweşiyê jiyana xwe ji dest dane, herwiha em hewil didin ku dengê zarokên nexweş bighînin cîhanê û êşa wan sivik bikin."

Bîra Civakê

Di civakê de pirsgirêka malbatê

Ehmed Hesen

Rêbertiya me malbatê weke saziya pêşîn a dewletdariyê pênase dike û di heman demê de weke şêweyê duyemîn ê dewletdariyê dide pênasekirin. Di rastiya têgîna malbatê de her çend pirsgirêkên cidî nebin jî, lê di piratîzekirina wê de şaşîtiyên dîrokî tên jîyîn, saziya ku malbat jê re tê gotin kokên wê heta dewleta şareza ya rahîbên Sumer û împeratoriyên yekdestdar diçe, gumana mezin ku ji beriya wan jî bi şêweyekî cuda malbat derketiye pêş û heta roja me ya îro herikiye, di heman demê de ji bo zêdekirina ferdên civakê çêkera malbatê di kesayeta jin de weke amûreke pirkirina serjimariyê tê bikaranîn, mirov li vir gotina rêber Apo ya ku dibêje "jin weke amûra zarokanînê di sîstema kapîtalîzmê de bingeh tê girtin" piştrast dike û wateya herî berbiçav a vê rastiyê ye. Malbatkirin ne rastiyeke şaş a civakî ye, berovajî wê hebûnek e ji bo dîzaynkirin jiyana civakî, lê di asta dîrokê de ev sîstema malbatê gihîştiye asta ku qurişek jî neke û ji bo mezinkirina fînansa hêzên kapîtalîst bibe amûreke perezêdekirinê.

Di nava vê hevkêşeyê de ferdê civakî bi zincîrên mehkûmkirî yên adet û kevneşopiyên malbatî tê fetisandin û li dora şaştiyên dîrokî dizîvire, ta ku zilam nebe leşkerekî serkeftî yê dewletê, her tim bi têkçûnê re rû be rû ye û mafê wî yê jiyanî winda dibe, di nav de jin tê asîmîlekirin û ji qadên civakî hema bêje tê qutkirin. Niha di sîstemên dewletên netewe yên Rojhilata Navîn de hem jin û hem zilam bi vê yekê xapiyane, li beramberî jiyaneke asayî azadiya ferd tê firotin, li beramberî fatoreyên ku dewlet ferz dike jiyana hevbeş ji holê hatiye rakirin, a ku maye bê îradebûneke mezin e, koletiya herî pêşketî ye. Em niha di serdema teknolojiyê de xirabûn û têkçûna mejiyê civakî jiyan dikin, malbatên ku tenê li pey xwezêdekirin û xwetêrkirinê pir zêde dibin û di encamê de pirsgirêkên azadî, tenduristî, perwerdehî û zayendî zêde dibin, di çavkaniya hemû pirsgirêkan de jî malbata îro serkêşiyê dike û jiyan vediguhere bajarekî ku atom lê ketî. Encam zarok bê perwerde mezin dibin, pirsgirêka zanebûnê kûr dibe, rêgezên civakî tên bombekirin û dawî lê tê. Gava ku em li serê werîsê çareseriyan lêbikolin, em dikarin di kesayeta zilamtiya ku hatiye asîmîlekirin û dewleta ku her tiştî di kesayeta civakê de dide înkarkirin de bigihêjin encameke darîçav, heta ku malbat ji vê şêweya xwe ya dubarekirin û zêdekirina ziriyetê gav paşve neavêje, wê civak bi kawosa qeyranan re rû be rû bimîne, ji bo civakeke demokratîk komînalîteya ku Rêber Apo wê bingeha digire hem dikare bibe kilîta çareseriya pirsgirêkên civakî, hem jî modeleke rastîn a jiyana bi rûmet e.